

**62. VUOSIKERTA 1/2020 (421) HELMIKUU 2020**

---



**Edessä Husun peltoa, taempana Saviniemen pellot ja Kirpitsätorppa.  
Torpassa asui Herman Åkerlundin perhe. Vuosi on 1939.  
Aune Toivosen kuva Sumpulasta, Kirkkojärven rantapelloilta.**

## Rautulaisten lehti 1/2020

### Sisältö:

Pääkirjoitus: Mikään ei palaa ennalleen	2
Aarne Sappinen Raudussa vuonna 1956	3
Miina Laitsaari Lontoossa	5
Rautulaisten sotasurmat 1918-1919	6
Nestor Toivosen Radium- parantola	8
Isän sotamuistojen jälkeen	12
Suurhousu ja Suvenmäki jäivät taakse	14
Rautuseura tiedottaa	18
Sotalapsena ja poliisina	19
Onnittelut	22
Surunviestit	24
Toimintakalenteri	27

**Seuraavan lehden  
aineistopäivä on**

**31.3.**

### Pääkirjoitus

Mikkelissä helmikuussa 2020

# Mikään ei palaa ennalleen



”Venäjä rakentaa Suomen rajan lähelle jättimäistä moottoriurheilukeskusta, jonka taustavoimista ei pidetä ääntä”, näin uutisoi Ilta-Sanomat ja lehti jatkaa: ”Korkean laen harjalta avautuvat huikeat näköalat yli Karjalan Kannaksen metsien aina Laatokalle saakka. Olemme Sosnovassa noin 50 kilometriä luoteeseen...”

Tämänhän me kaikki tiesimme ja tiesimmepä vielä senkin, että kun tuo rata valmistuu, se sotkee varmasti meidän kotiseutumatkojamme, ja näin on nyt käynyt. Eikä tarvittu ies **Vualimoämmää** tätä ennustamaan. Viimevuoden syyskuussa tekemäni varaukset on radalla tapahtuvien ajojen ajankohtina peruttu ja hinnat on kaksinkertaistettu. Tshunat pysykööt pois, silloko raha iän puhuu...

Tarkoituksena on tehdä Igora Drivestä legendaarinen kilpailurata, jossa järjestetään maailmanluokan kilpailuja, Igora Driven tiedotteessa kerrotaan. Igora drive on suunniteltu ja rakennettu venäläiseen tyyliin mahtipontisesti ja kitsastelematta.

Kaikesta näkee, ettei rahaa ole säästetty. Venäjän mediassa kerrotaan että Igora Driven taustalla on Rossiya-pankki ja venäjän presidentin lähipiiriin kuuluva pietarilainen suurliikemies. Jäljet siis johtivat taasen syltityhtaalle.

Moottorikeskuksen mittakaava on vaikuttava, noin 100:n hehtaarin alue suomalaista ryöstettyä maaperää Suvenmäen koulupiiristä. Täytyneeki katsoo, kennekä mail hyö hyrräävät...

Jos jotain positiivista yrittää löytää niin onhan se tietyllä tapaa hienoa, että **Putinkin** on viehätynyt rautuun ja näinollen ainakin moottoriurheilun väelle Rautu tulee tutuksi, eri asia tietysti on kiinnostaako paikan historia ja sen menneisyys.

Tästä em. syystä olenkin jo alkanut työstämään venäjän kielistä esittelylehdistä, jossa lyhykäisesti sanoin ja kuvin kerrotaan Raudun historiasta.

Jotensakin alakuloisena on todettava, että maailma muuttuu, joka täytyy hyväksyä. Aika ajoi Koiviston aikana mahdollisuuksineen meistä ohi.

### Igoraan odotetaan suomalaisfaneja

Ensimmäinen DTM-osakilpailu järjestetään Igora Drivessä toukokuussa, olemme olleet sinne menossa, mutta silloinkin menomme tyssäsi suomalaisten majoituksen peruuttamiseen. Saapha sitä toivotella tervetulleeks, hyvä niinkii!

Ajan valtimolla – muutoksessa mukana, näinhän sen kai kuuluisi olla. Rakennelkoot hyö Karjalas mite tahojaa. Karjala pyssyy meil henkisenä kotina polvesta polveen.

– Mut viel pittää sanna, jot vaik kui hyö asettelloot kivvii mei polkuloi varrel, ni myhä männää vaik Kivennaival majottautumaa, olha niitä sova jälkee monta paikkakuntaa mihi ei ies tervetulleeks toivotettu.

Mukavaa alkanutta vuotta teil toivottaap

Markku Paksu  
karjalanneuvos

Teksti Markku Vauhkonen, kuvat Yhteishyvä/ Aarne Sappinen

## Paluu pitkänpuoleiselta matkalta kotiin

# Aarne Sappinen Raudussa 1956

*Kun **Aarne Sappinen** kirjoitti tämän matkakertomuksensa Yhteishyvä lehteen, hän oli ollut poissa Raudusta 17 vuotta. Hän toimi tuolloin SOK:n konttoripiirin tarkastajana Raumalla.*

Matka Leningradiin oli tehty seuruematkana ja Aarne päätti kulkea omin neuvoin Rautuun. Sinne Sosnovoon hän pääsi junalla. Edellisenä iltana ostamallaan 15 ruplan lipulla hän aloitti matkansa Kuselevkan asemalta. Juna lähti aamulla vaille yhdeksän ja oli lähes täynnä kassamatkustajia. Vaunut eivät olleet niin loisteliaita kuin Helsinki - Leningrad -linjalla mutta varsin siistejä kuitenkin. Juna pysähteli monella väliasemalla ja muiden matkustajien kanssa ei tullut ongelmia.

– Leningradin Raasulin väli oli minulle ennestäänkin outoa. Mietin, tuntisinko Raasulin notkoa vanhan rajan liepeillä, tuumi Aarne matkallaan.

Notko oli kuitenkin tuttu ja entisensä mutta tuttuja taloja ei näkynyt vaan uusia harmaita asumuksia oli ilmestynyt sinne tänne. Varsinaisella Raasulin mäellä ei näkynyt mitään rakennuksia.

Rautuun tai Sosnovoon saavuttuaan juna kyllä pysähtyi kuten ennekin samalle paikalle mutta komea Raudun asema oli tiessään. Muutamia parakkeja ja varastoja oli toimittamassa asemarakennusten virkaa. Uutta, punaisesta tiilestä tehtävää asemarakennusta muurattiin parhaillaan.

– Väkeä purkautui junasta ja toisia nousi tilalle. Laskeuduin muiden mukana laiturille. Tuntui ensiksi aivan kuin olisi palaamassa pitkänpuoleiselta matkalta kotiin. Mutta tämäkö oli tosiaan niin hyvin tuntemani Raudun asema? Väkeä oli kuin ennen kirkolla kihupyhänä. Hymyilin itsekseen, etteikö kehtään ole edes vastassa vanhaa isäntää. Muta kauaa ei tarvinnut odottaakaan. Näpättyäni ensimmäisen valokuvan, herätin sillä ja mahdollisesti myös hieman ulkomaalaiselta haiskahtavalta asullani punalakkisen miliisin huomion.

Aarnen passi oli Astoria -hotellissa Leningradissa, siitä olisi ollut nyt apua. Entinen isäntä joutui kamarille saman tein. Siellä Aarne lateli kaikki osaamansa venäjänkieliset sanat ja vähän muutakin. Hän tarjosi suomalaista ajokorttia, se ei riittänyt ollenkaan. Alkoi soittokierros Leningradiin ja onneksi sieltä selvisi vierailijan henkilöllisyys. Tervetuliaisseremonia kesti vain puolituntia ja sen jälkeen Aarne oli vapaa lähtemään minne halusi. Vielä hän kyseli viimeisen



Hinkkasen paikkeille on noussut komea rakennus, liekö koulu.

junan lähtöaikaa, ikään kuin varmentaa, ettei aikunut kauemmaksi jäädä.

### Uudet vanhat näkymät

Taipaleelle suunnistauduttuaan Aarne kohtasi ensimmäiseksi ojankaivupuuhissa olevan naisryhmän. Valokuvausaikeet huomattuaan tytöt istahtivat nätisti ojanpenkalle ja siihen he taisivat jäädäkin istuskelemaan Aarnen jatkettua matkaansa kohti kirkon kylää.

– Jatkoin matkaani pitkin erinomaista asfalttietä ohi **Vaskelaisen Jussin** entisen limonaditehtaan ylämäkeä kohti kirkonkylää. Tyypillisiä siniseksi ja vihreäksi maalattuja asumuksia kohosi rintarinnan aina Saarsillan paikkeille saakka ja siitähän alkaakin jo varsinainen kirkonkylä. Joen notkossa seisoivat edelleenkin jo välirauhan aikana kirkon seinätiilistä rakennettu pesulaitos ja ylempänä törmällä myöhemmin pystytetty meijeri. Nuorisoseuran pihan vanhat, monihaaraiset koivut nuokkuivat kuten ennenkin. Sen sijaan itse talon tienoolle oli pystytetty jokin isohko virastorakennus.

Ehdittyään ihmisvilinän seassa keskelle kirkonkylää, pohdiskeli Aarne, löytyisikö sieltä mitään ennen Talvisotaa rakennettua. **Pekka Loposen** kahvila oli



Raudun - nykyisen Sosnovon aseman virkaa tekevä parakki, uusi tiilinen asemarakennus on nousemassa.



Rakennus osuuskaupan tontilla.

ollut ennallaan mutta eri tarkoitusta palvelevana. Ilmin kaupan paikkeilla oli tavaratalo ja sen vieressä kirjakauppa sekä sekatarvakauppa. Posti löytyi, poliisi ja koulu mutta kaikki uusien isäntien pystytämiä niin kuin melkein kaikki tuohon aikaan jo olikin. Kirkkoa ei paikkakunnalla silloin tunnettu.

– Meidän jokaisen rautulaisen niin hyvin muistaman kauniin, punaisista tiilistä rakennetun kirkon paikalla on pahainen parakki ja kaatopaikka.

**Hinkkasen** sainoin paikoille oli pystytetty komea koulu ja useita muitakin suurehkoja rakennuksia rakennettiin parhaillaan. Osuuskaupan tontille oli nousemassa liiketaloja, entisen Seurakuntatalon seudulla rakennettiin myös.

Kirkkoaho oli tyhjä, aidattu kauniilla pisteaidalla ympäriinsä. Keskellä sitä oli 1656 taistelun muistomerkin jalustan jäännökset ja vähän kauempana maantien varressa olivat **Husun** sähkömyllyn rautiot edelleen paikallaan.

## Kaskaalaan

Asfalttitietä ja asumuksia riitti **Sojakan** paikkeille saakka, sitten sai jatkaa Metsäpirtin suuntaan aivan yksin. Ampaarmäellä Aarne tapasi pari naista heinän korjuussa ja samoin hieman myöhemmin Kuninkaanselän tien varressa. Muuten oli ihmeellisen hiljaista. Kuninkaanselällä ei näkynyt rakennuksia lainkaan, vain yksi ulkorakennuksen yläosa pylväiden varassa. Aarne oikaisi Puuminajärven ojan yli ja nousi Lemolan mäelle. Siellä ei ollut kuin nokisia hirsii muistutamassa Kaskaalan suurimman talon sijainnista.

Taikinakaivolle mennessään hän kohtasi venäläisen upseerin, joka oli juuttunut jeepillään hiekkään **Jurkan-Antin** paikkeilla. Taikinakaivon lähde oli pusikoitunut mutta sen kuuluisat kujaset olivat vielä jäljellä. Seuraavaksi Aarne tulikin kotipihalleen.

– Kenenkään häiritsemättä vietin neljäntuntin paikalla, jossa ensi kertaa olin päivänvalon nähnyt ja jonka jokaisen kiven ja kummun tunsin kuin viisi sormeani. Jäljellä oli vain nyt vanhat pihapihlajat, tämän tiesin ennestään. Augustinmäeltä avautui koko Kaskaala: tuuheita pensaita ja pitkän ruohon peittämiä raunioita kaikkialla. Ei ainoatakaan rakennusta, ei vanhaa eikä uutta. Kurkistin myös Ala-Notkolaan: ei sielläkään mitään.

Kaskaalan pellot olivat Alaniityllä käytössä, heinää oli tehty ja parhaat pellot viljeltyjä Siitosen mäellä. Kuor-

ma-autokin pöristeli vastaan miehiä lavallaan. Aarne arveli peltoja hoidettavan Raudun kolhoosista käsin.

## Uimaan kuin aina ennenkin

Porkunjärvi oli ennen Kaskaalaisten uimapaikka ja sinne suunnisti Aarnekin. Lapsena vilistettiin vähissä vaatteissa Porkun tietä pitkin uimaan. Vesi olikin kylmää eikä entistä nautintoa uiminen tuonut. Poikia oli ongella Porkun rannassa, se oli samanlaista touhua ollut Aarnen lapsuudessa.

Porkun kylä oli autiampi vielä kuin Kaskaala ja vasta Raudun kylän tienoilla oli ihmisiä. Nyt retkeiläisen päälle alkoi ropista sadekuuro.

– Taivas synkkeni ja vettä rupesi tulemaan oikein aika tavalla. Pitemmäksi aikaa en voinut jäädä suojaan, sillä aika riensi ja halusin nähdä vielä yhtä ja toista ennen iltaa. Lippalakin reuhka päässä, plastikviitta harteilla ja housun puntit käärittyinä, astelin halki taajaan asutun ja rakennetun Raudunkylän. Pietiäisten seudulla oli rakennettu mahtavat kolhoosinavetat ja muut ulkorakennukset. Asumuksia riitti siitä saakka aina kirkonkylään saakka.

## Paluu asemalle

Matkan varrella Aarne kiinnitti moneen asiaan huomionsa: Sosnovolaisten tiedon janoon oli pylväisiin laitettu kovaäänisiä pauhaamaan, niitä oli useassa paikassa. Pikkutyöt kantoivat vesisateessa limppuja ja vehnäspullia paljaaltaan, miehet lastasivat kaalia asemalle vietäväksi.

Kaupoista sai ostettua jotain pientä kotiin viemistä ja postikortinkin Aarne postitti. Sitä vain ei koskaan kuulunut saapuvaksi perille.

Kirkolta Aarne kiepasi vielä mutkan kautta asemalle, Leinikylän hovin kautta. Hovin tienoilla rakennettiin parhaillaan. Märstä vaatteistakin joh-tuen mieliala ei kovin korkealla paluumatkalla enää ollut ja kun asemalle sitten pääsi, tunkeutui Aarne ravintolaparakkiin. Olisi ottanut teetä, tsajua, mutta sitä ei jostain syystä ollut. Aarne sai hapanta mehua. Vodkaa olisi kyllä ollut ja se maistui kyllä tovereille mutta ei Aarnelle. Aarne poltti savukkeen. Sitä ei ollut tapahtunut niin pitkään aikaan, että Aarne ei edes muistanut edellistä kertaa. Puhvetti oli pieni ja ihmisiä tuli ja meni.

Laiturilla ennen junaan nousuaan tuttu miliisi tuli katsomaan, että vieras poistuu lupaamallaan junalla. Miliisi toivotti hyvää matkaa ja kello kahdeksan illalla juna nytkähti liikkeelle Leningradiin.

Hotelliin sitten aikanaan päästyään Aarne oli väsynyt, märkä mutta jossain mielessä onnellinen.

– Tavoite oli saavutettu ja seuraavana aamuna voin tyytyväisin mielin liittyä muuhun seurueeseen ja alkaa matkan Viipuriin ja edelleen kohti kotia.

Näin kertoili Aarne Sappinen rohkeasta matkastaan ilman passia, yksin junalla kotiseuduilleen. Näitä matkoja lienee tehty muitakin, mutta tämä kuvaus on varhaisimmista matkoista. Muutamia kuvia on myös ja ne sopivat juttuun kuten silloin 1956. ■

Markku Vauhkonen

## Miina Laitsaari pyörittää morsiuspukuliikettä Lontoossa

# Rennompia hääpukuja

*Miinan omistama Indiebride London on pieni yhden naisen yritys. Indiebride London -liikkeessä yhdistyy **Minna Hepburnin** Minna Bridal -mallisto Laitsaaren Indiebride-mallistoon.*

**Miina Laitsaaren** sukujuuret johtavat Rautuun ja siellä tarkemmin Jousseilaan. Hänen isoisänsä on Raudussa syntynyt **Kalevi Laitsaari**.

Miina Laitsaari valmistui muotoilualan artemiiksi Mikkelin Ammattikorkeakoulun Savonlinnan kampukselta, Hän teki harjoittelujaksonsa Lontoossa vuosina 2010-2011. Ensimmäisen harjoittelujakso oli Minna Hepburnin yrityksessä nimeltä Minna. Miina ei vielä tuolloin aavistanut, että hän palaa samaan paikkaan luomaan työuraansa ja lopulta ostaa Minna Bridal -malliston liiketoiminnan ja vaihtaa sen nimen Indiebrideksi. Miina ehti olla työntekijänä viisi vuotta ennen kuin teki yrityskaupat.

–Kun valmistuin ammattiini, lähetin avoimia työhakemuksia Suomessa noin 80 yritykseen, sain vastauksen ainoastaan yhdestä. Vastaus oli ei. Se riitti minulle, päätin lähteä Lontooseen kokeilemaan omia siipiäni, Laitsaari kertoo.

Hän oli ollut yhteydessä Minnaan harjoittelustaan lähtien ja kun töitä tosiaan Suomesta ei löytynyt, päätös lähtemisestä ompelijaksi Lontooseen oli helppo.

### Nyt vastuulla koko yritys

Hän oli yrityksen työntekijänä valmistuttuaan. Ensin ompelijana ja myöhemmin studio managerina. Oman vaatebrändinsä luonut Laitsaari sanoo yrittäjyyden olevan itsestään selvä valinta hänelle, mutta alussa ei vielä ollut puhe mahdollisesta yrityskaupasta.

Laitsaari osallistui Helsinki Fashion Weekille Odyssey-mallistollaan viime kesänä.

—Helsinki Fashion Week oli mahtava kokemus upeissa puitteissa. Oma näytös oli erittäin tärkeä, sillä se oli ensimmäinen näytökseni. Tärkeän siitä teki myös se, että isoäitini menehtyi päivää ennen kuin sain tietää pääseväni mukaan Helsinki Fashion Weekille. Tein siis surutyötä samalla kun valmistin mallistoa näytettäväksi.

### Ympäristötietoisia häämekkoja

Indiebride London -liikkeen malliston punainen lanka on yrityksen nettisivujen esittelyn mukaan ympäristötietoisuus.

Yritys tavoittelee materiaalien mahdollisimman niukkaa hävikkiä, eikä tuotteita makuuteta varastossa, vaan ne valmistetaan tilausten mukaan.



Lontoossa yrittäjänä toimiva Miina Laitsaari on kotoisin Mikkelistä.

Yrityksen esittelytila, showroom, toimii sata vuotta vanhassa kirkkorakennuksessa Brixton-kadulla Etelä-Lontoossa. Samassa rakennuksessa on myös Indiebriden ompelimo.

– Liiketoiminnan pyörittämisen lisäksi ehdin myös suunnitella mekkoja ja valmistaa niitä. Minun toimenkuvaani kuuluu kaikki. Tapaan asiakkaat, kun he ensimmäistä kertaa saapuvat meille sovittamaan mekkoja, valmistan heidän mekkonsa, teen sovituksen asiakkaan kanssa ja sitten viimeistelen mekon.

Vinkkejä morsiamelle, kun suunnittelee hääpukuaan: Avoin mieli, usein se ensimmäinen idea olekaan se, johon tulee päätymään. Kannattaa sovitella erilaisia tyylejä. Miinan suunnittelemlia häämekkoja käytetään usein uudelleen, asiakas tulee häiden jälkeen ja mekkoa muutetaan soveltuvaksi vaikkapa kesäjuhliin.

Laitsaari vastaa nyt pääsuunnittelijana yrityksen mallistosta, ja kertoo tiedotteessa aikovansa vahvistaa sen ekologisuutta käyttämällä jatkossa ainoastaan silkin, orgaanisen puuvillan ja bambun kaltaisia luonnonmateriaaleja.

–Tavoitteeni on kasvattaa liiketoimintaa niin, että en tulevaisuudessa ehtisi tehdä kaikkea itse. Haluaisin palkata yritykseen markkinoijan ja ompelijan. ■

Veikko Vaikkinen

# Rautulaisten sotasurmat 1918–1919

*Vuoden 1918 traagisista tapahtumista sotineen on kirjoitettu vielä sadan vuoden jälkeenkin runsaasti. Tässä kirjoituksessa ei tapahtumiin tai niiden syihin palata, mutta paikallaan lienee yhteenvetoseelvitys niiden aiheuttamista kuolemista rautulaisten osalta.*

## Mitä sotasurmilla tarkoitetaan

Sotasurmilla tässä tarkoitetaan taisteluissa kaatumisien lisäksi mm. sellaisia murhia, tappoja, teloituksia ja vankileireillä tapahtuneita kuolemia, joilla on selvä asiayhteys noihin väkivaltaisiin poikkeusoloihin. Viime vuoden loppupuolella tuli lisäselvityksiä Kansallisarkiston vuosien 1914-1920 sotasurmien tietokantaan. Se lienee kattavin selvitys tähän mennessä, mutta tuskin vieläkään täydellinen.

## Rautulaiset kärsivät monia muita enemmän.

Em. tietokannan mukaan vuosina 1918-19 rautulaisia kuoli sodan vuoksi välittömästi tai välillisesti kaikkiaan 90 henkeä, kun Kansallisarkiston tiedoista puhdistetaan muutama ilmeisen virheellinen kirjaus. Se merkitsee 1,5 prosenttia pitäjän silloisesta väkiluvusta. Koko maan vastaava prosenttiluku on 1,25 eli jonkin verran pienempi. Vertailun vuoksi voidaan mainita, että Talvi- ja Jatkosodan menetykset rautulaisten osalta olivat Kansallisarkiston tietokannan mukaan 239 henkeä, joka on pitäjän pyöreästi 6 000 asukkaasta noin 4 %. Koko maan vastaava luku oli vuosien 1939-45 aikana noin 2,8 %, joten rautulaiset joutuivat jälleen kantamaan suhteellisesti keskimääräistä suuremman taakan. Tällainen lienee rajaseutujen kohtalo.

## Punaisten menetykset valkoisia suurempia 1918-19

Vaikka jako punaiseen ja valkoiseen osapuoleen sadan vuoden jälkeen saattaa tuntua osin asiattomalta, sitä käytetään edelleen mm. tämäntapaisia asioita tarkasteltaessa.

Kansallisarkiston tietojen mukaan Raudun pitäjän punaisen puolen sotasurmia oli kaikkiaan 50 ja valkoisten 34. Lisäksi oli kuusi sellaista, jotka eivät kuuluneet kumpaankaan puoleen tai joiden puolta ei tiedetty.

Surmansa saaneiden keski-ikä oli lähimpään vuoteen pyöristetynä 33 vuotta. Mediaani-ikä, joka on kaikkien ikäjärjestyksessä olevien keskimäinen ikä, oli 28 vuotta. Iäkkäitä oli siis paljon ja ikähajonta suuri. Nuorin ei ollut vielä täyttänyt 16. vuottaan. Vanhin oli täyttänyt 73 vuotta. Siviilisäädyltään heistä oli avioliitossa olleiksi merkittyjä 44 ja naimattomia oli 40. Kuuden osalta ei ole merkintää siviilisäädystä.

## Valkoisia menehtyi enemmän taisteluissa, punaisia enemmän muissa tilanteissa

Varsinaisissa taisteluissa olivat valkoisten tappiot kaatuneina 26 ja punaisten 13. Yhden kaatuneen osalta ei ole varmuutta osapuolesta. Luvut ovat sen

verran pieniä, ettei lähempää analyysia kaatumisiin johtaneista olosuhteista ole syytä tehdä. Eikä voikaan tietojen vähäisyyden ja ristiriitaisuuksien vuoksi.

Valkoisia rautulaisia kaatui oman pitäjän alueen taisteluissa 15 ja punaisia 13. Nämä luvut vaikuttavat pieniltä Raudun taisteluiden rajuuden ja suurten kokonaistappioiden valossa. Tarkkaa lukua Raudun taisteluissa kaatuneiden kokonaismäärästä ei ole, mutta molemmat



Kuopion vankileiri, jossa menehtyi seitsemän punaisen puolen rautulaista vankia 1918. Kuvaaja tuntematon. Museovirasto - Musketti Historian kuvakokoelma

puolet yhteen laskettuina kaatuneita on ollut pitkälle toista tuhatta. Osaselityksenä rautulaisten verraten vähäiselle kaatuneiden määrälle on se, että Raudun taisteluihin osallistuneet tulivat pääosin muualta, myös Venäjältä.

Punaisen puolen enimmäkseen sotaturmat tapahtuivat muualla kuin varsinaisella taistelukentällä. Sodan jälkeen vankileireillä menehtyi lähinnä tauteihin ja aliravitsemukseen 20. On paljon puhuttu siitä, että punaisia vankeja näännytettiin tietoisesti, mutta tämän kirjoittaja ei tähän jaksa uskoa. Nykyisin ei tavallisesti tiedetä, että sodan jälkeen seuraavana kesänä vallitsi maassa ankara nälänhätä, jonka sanotaan olleen aivan suurten nälkävuosien luokkaa monin paikoin. Ulkomailta ei saatu viljatoimituksia. Tässä tilanteessa ei punaisten vankien ruokahuolto ollut voittajan päälinjalla huolenaiheita. Leireillä ei ollut nykyaikaisia hoitotapoja eikä lääkkeitä. Siitä on kuitenkin vielä matkaa tahalliseen ja tietoiseen näännyttämiseen. Valkoisia ei menehtynyt sodan jälkeen vankileireillä, koska valkoisten vankileirejä ei enää ollut.

Kolmas sotaturmien syy olivat teloitukset, ampumiset ja murhat. Raja näiden välillä ei ole selkeä, mutta jos nämä kaikki niputetaan yhteen, niin punaisen puolen tällaisia surmia oli 15 ja valkoisten 5. Tällaiset suhdeluvut lienevät samantyyppisiä siellä missä sisällissotien jälkiselvittelyjä käydään voittajan ja häviäjän välillä.

Lisäksi oli tähän ryhmään kuuluvia sellaisia surmia, joiden osapuoli oli tuntematon tai surmansa saanut ei kuulunut kumpaankaan osapuoleen tai se oli epävarma. Oli myös kaksi vahingonlaukaukseksi kirjattua surmaa. Tällaista tapahtuu siellä, missä kiihkoa on enemmän kuin harkintaa ja aseenkäsittelytaitoa.

Edellä mainittuihin ryhmiin kuulumattomia surmia olivat lisäksi kaksi itsemurhaa.

## Joukossa oli kolme naista

Yksi heistä kuoli Sirkiänsaareissa vahingonlaukaukseen. Tämä iäkkäämpi nainen ei virallisten tietojen mukaan kuulunut kumpaankaan osapuoleen, mutta lienee ollut taustaltaan valkoinen. Toinen nainen oli Raudun asemalla punaisten puolella kaatunut sanitääri. Kolmas oli jo 73 -vuotias leskivaimo, joka murhattiin Maanselällä. Asiatyhteyksistä päätellen hänen taustansa oli valkoinen.

## Nimet Tikatsun sankaripatsaan jalustassa

Epätietoisuutta on ollut siitä, keitä olivat ne, joiden nimet oli kaiverrettu 1921 paljastetun sankaripatsaan jalustaan. Olivatko he niitä valkoisen puolen sotilaita, jotka kaatuivat nimenomaan ja vain Raudun taistelussa 1918? Vai niitä valkoisia, jotka ylipäänsä kuolivat sodan uhreina paikkakunnasta ja menetyksistä huolimatta? Tai niitä, jotka tulivat haudatuiksi tähän hautaan?

Mikään em. vaihtoehdoista ei ole täysin oikea. Lähinnä oikea vastaus on, että patsaan nimet ovat



Raudun sankaripatsas. Paljastettu 15.5.1921. Suunnittelija: Ilmari Wirkkala, valmistaja: Granit OY. Kuva Rautu Seura.

niitä, jotka valkoisella puolella kaatuivat taisteluissa. Ja sekään ei ihan tarkasti pidä paikkaansa.

Patsaassa oli 24 nimeä. Samat nimet ovat Raudun historiakirjassa sillä poikkeuksella, että kirjassa mainitaan vain 23 nimeä. Ero näyttää johtuvan siitä, että patsaassa on mainittu yksi sellainen, joka ei kaatunut taistelussa, vaan kuoli rintamalla saamansa sairauskohtauksen seuraukseen sodan jälkeen.

Toisaalta patsaasta näyttää puuttuvan kolme nimeä. Yksi heistä kaatui Raudun aseman taistelussa ja yksi Raasulissa. Heidän hautapaikoistaan ei ole varmuutta, mutta sen voisi olettaa olevan Raudussa. Lisäksi yksi kaatui Lempäälässä Tampereen lähellä (ei siis Lempaalassa vanhan rajan takana). Hänenkään hautapaikastaan tämän kirjoittajalla ei ole tietoa.

Vielä on mainittava, että patsaassa on yksi sellainen, joka on haudattu Raudussa yksityishautaan, sekä yksi Palkealaan ortod. hautausmaahan ja yksi Metsäpirttiin.

Voitaneen siis todeta, että sankarimuistomerkin jalustassa olivat niiden rautulaisten valkoisten nimet, jotka kaatuivat taisteluissa edellä selostetuina tarkennuksin. On hyvin ymmärrettävää, että heti sodan jälkeen tietojen keruu ja määrittely sankarivainajista oli ongelmallista. ■

Lähteitä:

Kansallisarkisto, Sotasurmat 1914-1922.

Suvannon seudun paikallishistorian työryhmä:

Suvannon seutu 1917-1921, julkaistu 2015.

Raudun historia. Pieksämäki 1965.

Markku Vauhkonen

**”Radium-wettä suolistoon!”**

## Nestor Toivosen Radium-parantola Sakkolassa

*Liikemies ja olympiamitalisti Nestor Toivonen oli mielenkiintoinen henkilö. Hänen monet liiketoimensa vaikuttivat niin Raudussa kuin Sakkolassakin ja jo aiemmin hän oli ollut ison veden takana ”lumperipisneksessä” sekä Suomeen palattuaan perustamassa Rauman metsäteollisuutta.*

Kuorevedellä 25.3.1865 syntyneen Nestor Toivosen liikemiesuran alkutaival on hieman hämärän peitossa mutta löytyi tieto, että Rauman metsäteollisuus sai alkunsa Vuojoen kartanosta. Kartanon maat tulivat myyntiin ja lopulta kaupat syntyivät 1.12.1911 ja ostajina olivat **Paloheimon** veljekset ja Nestor Toivonen. Toiminta muuttui samantien maataloudesta metsiin. Uudet omistajat alkoivat hakata metsiään ja rakennettiin 23 kilometriä pitkä metsärata puiden kuljettamiseksi mereen Verkkokarin rantaan. Kaikki seutukunnan ihmiset saivat töitä. Näin alkoi Rauman metsäteollisuuden kehittyminen. Jääköön se tähän.

Myöhemmin Raudussa asunut ja sieltä evakkoon lähtenyt **Viktor Toivonen** perheineen oli aina veljellään Nestor Toivosella työnjohtajana. Viktorin perhe oli tottunut seuraamaan Nestorin liiketoimien mukaan muuttuvia työmaita.

### Rautuun

Seuraava kiinnostava jälki löytyy Raudusta 1919, kun Vapaussodan kahinoissa palaneen Sumpulan hovin kantatila oli myynnissä. Raudun kunta ja Sumpulan omistaja **Aleksander Fock** olivat hieroneet kauppoja suuresta maa-alasta peltoja ja metsiä. Raudun kunta jahkasi, kysyi kunnan yleisessä kokouksessa kuntalaisten mielipidettä, sai hyväksynnän kaupalle mutta siitä huolimatta saapui Nestor Toivonen ja osti Sumpulan hovi kantatilan maat 1919 kahdella miljoonalla markalla. Mikä lie Raudun kunnan ja Fockin välisiin kauppoihin tullut, kun maat menivät Toivoselle.

Nestor tuli Viktor veljensä kanssa Rautuun ja alkoi metsien hyödyntäminen. Viktor oli taas tilanhoitajana, pellot laitettiin tuottamaan ja metsää kaadettiin useiden vuosien ajan.

Samaan aikaan kun Raudussa Sumpulan tilan maat olivat tuottavassa työssä, Nestor harrasti myös muuta. Jo Raumalla vaikuttaessaan Nestor Toivonen osallistui Tukholman olympiakisoihin ampujana, voitti siellä kaksi pronssimitalia ammunnessa. Sumpulan ostetuaan Nestor osallistui jälleen olympiakisoihin, nyt Antwerpenissä, josta tuli jälleen kaksi mitalia, hopeinen ja pronssi.

Raudun ympäristö tuli Nestorille varmaan tutuksi, koska hänen tietoonsa tuli outo lähde Viiksanlahdessa Suvantojärven rannalla.

Nestor Toivonen jatkoi Sumpulan kanssa aina



Nestori Toivonen oli Suomen ensimmäinen ammunnan henkilökohtaisen lajin olympiamitalisti ja Suomen ampu-maurheilun alkutaipaleen merkittävä tukija. Kuva Aune Toivonen.

vuoteen 1925, jolloin hän myi Sumpulan Asutushallitukselle.

*17.12.1925 Käkisalmen sanomat:*

”Sumpulan hovi ostettu asutustarkoituksiin, hinta ainoastaan 750 000 markkaa.

Tämän kuun 15. päivänä tehdyllä kauppakirjalla on asutushallitus maatalousministeriön suostumuksella ostanut liikemies Nestor Toivoselta suurimman osan Raudun pitäjässä olevasta Sumpulan hovin tilasta.

Ostettuun alueeseen kuuluu yhteensä 115 ha peltoa, 24 ha niittyä, 163 ha viljelyskelpoista maata ja 561 ha varsinaista metsämaata. Yhteensä 863 hehtaaria. Hinta on 750 000 markkaa.”





Parantolan rakennus pihan puolelta katsottuna. Kuva Sakkola-sivut.

## Sakkola

Sakkolaan Viiksan lahden rannalle alkoi nousta kylpylärakennus.

*Käkisalmen sanomat 1.8.1925*

"Tunnettu urheilijamme Nestor Toiwonon huomasi liikematkoillaan Kiviniemessä lähteen, jonka wesi on waikuttanut terveellisesti useampaan henkilöön, jotka owat sitä käyttäneet warsinkin huonon ruuansulatuksen aiheuttamissa waiwoissa. Tälle lähteelle, joka sijaitsee rautatien ja Suwannon välisellä taipaleella Wiiksanlahden kylän kohdalla, rakennuttaa herra Toiwonon perustama Oy. Radium parantolaa, jonka kuwan julkaisemme tämän kirjoituksen yhteydessä. Parantolan päärakennuksesta tulee kolmikerroksinen ja tulee se sisältämään lähes puolensataa huonetta, joista merkittämimmät owat wedenjuonti ja rawintolahuoneet. Lähde on parantolarakennusta niin paljon korkeammalla, että sen wesi wirtaa lasiputkea myöten omalla painollaan parantolan juomasaliin. Parantola walmistuu tämän kuun kuluessa.

Koska tämä Kiwiniemen lähde on warsin kauniilla paikalla, tiheästi asutussa seudussa, jossa on tilaisuus harjoittaa purjehdusta ja urheilukalastusta, on warsin luultawaa, että se wesiparantolana ja kylpypaikkana pian saa sen sijan, jonka se ansaitsee."

## Parantola, Radium lääkkeenä

Kiviniemen Radium parantola vihittiin käyttöön 26.9.1925. Päivää aikaisemmin kuin Sakkolan Petäjärven emäntäkoulu.

*Käkisalmen Sanomat 29.9.1925:*

"Sakkolan Wiiksanlahdessa sijaitsemalle terveyslähteelle rakennuttama parantola wihittiin tarkoitukseensa wiime lauantaina. Juhlaan oli saapunut puolensataa osanottajaa, useita aina pääkaupungista asti.

Kun juhlawieraat oliwat tutustuneet laitokseen, joka nyttemmin on kokonaan walmistunut ja awattu yleisön täytettäväksi, tarjottiin laitoksen johdon puolesta terwetulijais kahwit ja päiwällinen. Aluksi yhtiön johtokunnan jäsen, tuomari Emil Niemelä johtokunnan puolesta lausui juhlawieraat terwetulleiksi ja kertoi, kuinka johtaja Nestor Toiwonon erään

paikkakuntalaisen opastamana löysi lähteen, jonka weden terweydellisistä vaikutuksista paikkakuntalaiset tiesiwät kertoa, mutta jonka wettä ei koskaan sitä ennen oltu kemiallisesti tutkittu.

Tämän jälleen puhuja esitti lähteen wedestä toimitettujen tutkimusten tulokset ja parantolan rakennuswaiheet, toiwien, että kaikki wesiparantolasta tarwitsewat sairaat käyttäisiwät parantolaa ja sen lähteen wettä hyväkseen, wettä, jonka tiede on todistanut ainakin yhtä hyväksi kuin kaikkien parhaimmat ulkomaiset terveyswedet owat.

Kirkkoherra **Paul Sonny** puhui paikkakuntalaisten puolesta werraten parantolan radiumlähdeettä Betesdan lammikkoon ja toiwoen laitokselle ja sen potilaille onnea ja menestystä.

Wielä puhuiwat asemapäällikkö **E. Snellman**, kohottaen kolminkertaisen eläköön huudon uudelle parantolalle, sekä maisteri **E. Taitonen** ja kauppias **E. I. Koppanen**, jotka kumpikin kiinnittiwät kuulijain huomiota siihen, kuinka tärkeä on, että tällaisia uudenaikaisia parannuslaitoksia perustetaan omaan maahan ja siten estetään kotoisen pääoman wirtaaminen ulkomaille niin suuressa määrin kuin tähän asti on tapahtunut."

"Wiitaten ennen julkaisemiimme selontekoihin Wiiksanlahden terveyslähdeettä vaikutuksista ja nyt walmistuneesta komeasta ja sairaiden niukawuutta ja hywinwointia silmälläpitäen rakennetusta parantolasta, kehoitamane kaikkia niitä, jotka tämänlaista sairashoitoa tarwitsewat, menemään Oy. Radiumin parantolaan hoidettawaksi. Lähempiä tietoja hinnoista lääkkeistä ja hoitotawoista saa laitoksen johtajalta, herra Nestori Toiwoselta, osoite Kiwiniemi."

Parantolassa sai wettä juodakseen, lasipillillä suoraan lähteestä ja wettä pullotettiin myös wietäväksi muualle Suomeen ja ulkomaille. Toinen parannus-

### RADIUM:

RADIUM ON NYKYISIN VARSIN MYRKYLLINEN, RADIOAKTIIVINEN SIIS. RADIUM HAJOAA LUONNOSSA RADONIKSI, JONKA VAIKUTUKSISTA NYKYISIN HALUTAAN PÄÄSTÄ EROON MONIMUTKAISILLAKIN RAKENNELMILLA. RADIUM ESIINTYY LUONNOSSA VAIN YHDISTEINÄ.

KUN RADIUM LÖYDETTIIN, SITÄ MARKKINOITIIN LÄHES IHMELÄÄKKEENÄ. VARSINKIN 1920-LUVULLA RADIOAKTIIVISUUTTA PIDETTIIN KEHOLLE HYÖDYLLISENÄ, VAIKKA SEN VAARALLISUUSKIN JO TUNNETTIIN. RADIUMIA MYYTIIN MITÄ ERILAISIMPINA VALMISTEINA, JOIDEN PITOISUUS OLI NIIN SUURI, ETTÄ PITKÄAIKAINEN KÄYTTÖ OLI USEIN HENGENVAARALLISTA. RADIUM-NEULOJA ISTUTETTIIN MYÖS SYÖPÄKASVAIMIIN, JOLLOIN NIISTÄ LÄHTENYI SÄTEILY TUHOSI SYÖPÄSOLUT.

RADIUM ON SUKULAINEN KALSIIUMIN KANSSA, JOKA LISÄÄ SEN VAARALLISUUTTA IHMISELLE, KOSKA SE VOI KULKEUTUA LUUSTOON KALSIIUMIN SIJAAN JA AIHEUTAA SYÖPÄÄ.

keino oli maasäteily, jota johdettiin erityisten laitteiden avulla johtoja pitkin hoidettavien henkilöiden nilkkoihin ja ranteisiin.

## Iso rakennus

Rakennusta kuvaa Aamulehti 1929, kun parantolan toiminta oli muuttunut jo Suomen Urheiluopiston toiminnaksi.

Kylpylärakennus oli varsin mahtava: ”Rakennus on komea, kaksikerroksinen, kuin ainakin nykykain kaupunkirakennus viihtyisine verantoineen. Huoneita sisältää tämä Kiviniemen pilvenpiirtäjä huikean määrän, nimittäin nelisenkymmentä asuinhuonetta, joissa kurssilaiset varsin mukavasti majoilevat.” Näin Aamulehti 11.8.1929.

Kerroksia oli kaikkiaan neljä, kellarikerroksessa oli pannuhuone, talossa oli keskuslämmitys, kivennäisvesitehdas, pesutupa, uima-allas ja oikea suomalainen sauna.

Kaksi kerrosta on noita asuintiloja. Aamulehti kertoo: ”Yhdessä huoneessa asustaa keskimäärin kolmesta seitsemään miestä ja kullakin on riittävästi tilaa sijoittaa vaikkapa suurikokoinenkin olemuksensa muiden joukkoon ja matkatavaroille on myös omat tilansa. Sängyt ovat samanmallisia kuin nykyisin sotaväessä käytetään, kuitenkin sillä erotuksella, että näissä on kovan lautapohjan asemasta keinahtelevat vieterit, jotka saattavat aikaan suloisen tunteen urheiluharjoituksista kipeytyneelle ja väsähtäneelle ruumiille. Asuinhuoneita on siis riittävästi, mutta niiden lisäksi tulkoon vielä mainituksi suurikokoinen ja ilmava ruokasali, jonne mahtuu aterioimaan yhdellä kertaa lähes satapäinen ja tietysti aina hyvin nälkäinen urheilijajoukko.

Opistolla on tietenkin myös kansliahuoneensa,

opettajilla omat huoneensa ja niin olemmekin luetelleet sitten kaikki asuinhuoneet lukuun ottamatta tietysti parhainta kaikesta, nimittäin keittiötä.”

Opiston hyvästä ruoasta on erikseen maininta: ”Jos rautatieasemilla oleviin vaakoihin yleensä voi luottaa, niin lihoi eräs mukana ollut kurssilainen kuukauden aikana kaksikymmentä kiloa.” Tuohon aikaan lihomista pidettiin ilmeisesti hyvänä lopputuloksena kuukauden harjoittelusta.

## Nestorin jälkeen

Nestor Toivonen kuoli sydänkohtaukseen 6.4. 1927 Sakkolassa, Kiviniemessä. Ilmeisesti luonnonparantolassaan.

Hän oli testamentannut parantolansa Suomen Voimistelu- ja Urheiluliitolle SVUL:lle. Liitto perusti parantolaan urheiluopiston, joka toimi siellä vuoteen

### VIIKSANLÄHTEEN VESI:

MAIST. A. H. PETRAN JA TRI E. S. TOMULAN TEKEMIEN ANALYYSIEN MUKAAN SISÄLTÄÄ LÄHTEEN VESI

	MGR.	LTR.
KIINTEITÄ AINEITA	85,6	136,0
HAIHTUVIA AINEITA	14,4	28,0
HAIHTUMATTOMIA AINEITA	69,6	111,2
KLOORIA	3,6	7,1
RIKKIHAPPOA	15,9	38,2
PIIHAPPOA	8,6	12,2
RAUTAA	7,9	17,8.
KALSIUMOKSIIDIA	10,9	13,8
MAGNESIUMOKSIIDIA	4,4	4,9
AMMONIAKKIA	0,0	HEIKK. JÄLK,
TYPPIHAPPOA	0,0	-
TYPPIHAPOKETTA	0,0	JÄLKIÄ
HAPPIKULUTUS	7,3	9,3



Lähteellä oppaan kanssa 1997. Aune Toivonen on Nestor Toivosen veljen pojan tytär. Kirkkoherra Paul Sonny vertasi parantolan radiumlähdettä Betesdan lammikkoon. Nykyisin melkoisen ruosteista vettä ei taitaisi terveystvedeksi kukaan uskoa. Valitettavasti harmaasävykuva ei näytä veden ruosteisuutta. Kuva Aune Toivonen.

Vesianalyysin tulokset 1925. Radioaktiivisuutta ei kai osattu edes mitata.



Parantolan rakennus lähteen puolelta katsottuna, täällä kellarikerroksin on näkyvissä. Kuva Aamulehti.

1932 asti ja siirtyi sitten Vierumäelle. SVUL möi parantolan ja se toimi talvisotaan asti täysihoidtolana.

Nestori Toivonen oli Suomen ensimmäinen ammunnan henkilökohtaisen lajin olympiamitalisti ja



Kuva 1997 jolloin Aune Toivonen kävi parantolan paikalla. Entisen parantolan rakennusta ja sen rakennustarvikkeita on hyödynnetty kovasti. Kuva Aune Toivonen.

Suomen ampumaurheilun alkutaipaleen merkittävä tukija. Seuratasolla hän edusti Helsingin Kisaveikkoja ja oli seuran kunniajäsen. Nestor Toivonen on haudattu Helsinkiin Hietaniemeen. ■

**KIVINIEMEN  
RADIUM-  
PARANTOLA**

on avoinna ympäri vuoden.

Radiumvettä käytetään juomana ja sisältyy sitä sekä ruokaan että kylpyihin. Savikin sisältää radiumia.

Täysihoidto kylpyineen maksaa 50 mk. vuorokaudelta.

Tulokset ovat olleet erittäin suotuisat.

Lähempiä tietoja antaa

**N. TOIVONEN**  
os. Kiviniemi.

Terveyslehti mainosti näin 1926.

## Osaakehtiö Rauma Wood Ltd

oli pääasiassa Raumalla toiminut 1915 perustettu metsäteollisuusyrittäjä, josta tuli myöhemmin osa Rauma-Repola-konsernia.

Eurajoella sijaitsevan Vuojoen kartanon omistajan **Axel Björkenheimin** kuoltua 1907 hänen perillisensä perustivat Vuojoki Gods Ab -nimisen osakeyhtiön kartanon myynnin helpottamiseksi. Tämän yhtiön ja sen mukana Vuojoen kartanon ostivat 1911 liikemiehet **Nestor Toivonen, K. A. Paloheimo ja H. G. Paloheimo.**

Ostajat rakensivat 1912 sahalaitoksen Raumalle Sampaanalan lahden rannalle ja aloittivat laajat hakkuut kartanon 10 000 hehtaarin laajuisissa metsissä. Puun

kuljettamista varten rakennettiin vuonna 1912 Vuojoen metsärata, joka oli 23 kilometriä pitkä kapearaiteinen rautatie Eurajoen suulla sijaitsevasta Verkkokarin satamasta koilliseen Nakkilan Punapakkaan. Puu lastattiin Verkkokarin satamassa proomuihin tai niputettiin lautoiksi ja hinattiin yhtiön Rauman sahalle.

1915 perustettiin Rauma Wood Ltd -niminen osakeyhtiö, jolle Vuojoki Gods Ab:n sahalaitos siirtyi ja tämä uusi yhtiö alkoi suunnitella sulfiittiselluloosatehtaan rakentamista Raumalle. Tämä tehdas valmistuikin Rauman sahan viereen 1920. Samalla alueella oli yhtiöllä myös sähkölaitos ja konepaja. Varsinainen Vuojoen kartano myytiin 1918 helsinkiläisille liikemiehille ja sen entisistä torpista muodostettiin 308 itsenäistä maatilaa.

Tapio Koivukari: Missä aallot murtuvat, 2005 -kirjassa on tästä Rauman metsäteollisuuden alusta myös kuvaus, kun Nestor Toivonen kulkee rekipelillä kartoittamassa yhtiön metsiä. ■



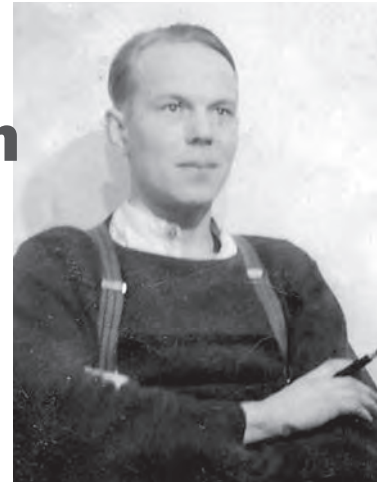
Kuva Rauman tehtaitten keskuskonttorin seinällä sulassa sovussa perustajat ja paikallisjohtajat ovat toimintavuosiensa mukaisessa järjestyksessä, vasemmalta: H.G. Paloheimo, K.A. Paloheimo, Nestor Toivonen, Rafael Rönholm, Frithiof Hemming, Veikko Hirvensalo, Ilmari Koskinen, ja Aarne Pelkonen. Kuva Otto Toivonen / Rauma-Repola Oy.

Seija Taskinen teksti ja kuvat

## Kun isä puhui haudan takaa

# Isän sotamuistojen jälkeen

**Seija Taskinen** kertoo, kuinka sai tutustua isänsä Väinö Taskisen sotatiehen, vaikkei isä koskaan halunnut siitä puhua.



Isä vielä hyvinvoivana.

**Veljeni lähetti** minulle sähköpostin 21.09.2010, jossa hän kertoi polun, mitä kautta löydän isän talvisotaa koskevia muistoja. Myöhemmin veljeni kertoi, että isän komppanian päällikkö oli luovuttanut ”poikiensa” kirjoittamat sota-ajan päiväkirjamerkinät Arkistolaitokselle, jossa aineisto oli skannattu digitaaliarkistoon. Silloin kun sain viestin, skannatut kuvasivut löytyivät vakka-arkistosta ja kuvia oli useampi sata. Hakusanana piti käyttää ”jääkäripataljoona 3” ja 2 komppania.

Oli jo iltamyöhä, kun lähdin netistä hakemaan isäni talvisodan muistoja saamieni ohjeiden mukaisesti. Isäni päiväkirjakuvien piti olla suurin piirtein keskivaiheilla. Tarkkoja numeroita minulla ei ollut tiedossa. Aikani seikkailtua löysin sivustolle, jossa oli skannattujen sotamuistojen sivunumerot. Aloitin alusta alkaen tutkimaan, mitä numeron takana oli. Suurin osa oli kirjoittanut heti alkuun, kuka oli muistojen kirjoittaja, joten minun oli helppo siirtyä eteenpäin. Yö oli jo pitkällä, kun olin tuntevinani isäni käsialan, mutta en ymmärtänyt vierittää kolmannen sivun loppuun, jossa olisi ollut kirjoittajan nimi jääkäri V. Taskinen.

**Jatkoin eteenpäin.** Aloitin yhä uudelleen alusta saakka. Olin jo sulkemassa koneen, kun aika oli edennyt jo aamuyöhön. Päätin kuitenkin vielä kerran käydä aineistoa läpi ja etsiä sivut, jotka mielestäni oli kirjoitettu isäni käsialalla. Tehtävä ei ollut helppo, koska en ollut laittanut muistiin sivujen numeroita. Ennen kuin luovutin, löysin taas etsimäni sivut ja lopulta ymmärsin, miten voin vierittää sivua ja niin löysin isäni nimen. Olin väsynyt, mutta luin kuitenkin isäni kirjoittamat sotamuistot.

Siinä pimeinä yön tunteina, tuntui kuin isäni olisi puhunut haudan takaa. Tunne oli niin ihmeellinen, ettei sitä oikein voi edes kuvata. Isä ei ollut koskaan puhunut mitään kirjoittamistaan muistoista. Ehkä hän oli ne unohtanut tai ei osannut ajatella, että päällikkö oli ne säilyttänyt.

**Isäni sotakokemukset** järkyttivät ensilukemalta. Tunsin suurta empatiaa häntä kohtaan. Sota oli vienyt hänen parhaan nuoruutensa samoin kuin äitini, joka joutui lähtemään evakoksi kotikonnuiltaan sukunsa kanssa. Äiti kertoi isän nähneen painajaisia koko loppuelämänsä. Usein hän joutui rauhoittamaan miestään. Sota ei päättynyt rauhaan, vaan jäi elämään näiden sodan kauhujen keskellä olleiden miesten mieliin.

**Lapsuudesta muistan**, kun miehet istuivat tuvan pöydän ääressä ja kertoivat sotatarinoitaan. Ei niihin lapsena mitään huomiota kiinnittänyt. Miehet juttelivat ja lapset leikkivät leikkejään. Vähän jo vanhempana ollessani muistan isäni sanoneen: ”Ajatelkaa, miltä tuntuu, kun korsuun tuodaan tieto äidin kuolemasta.”

Isäni äiti kuoli syöpään vain 57 vuotiaana. Isän sanat jäivät mieleen, mutta en silloin ymmärtänyt, että sodan kauhujen lisäksi hän joutui kokemaan surua menetettyään rakkaan äitinsä. Isän nuorempi veli oli kirjuriina samoilla seuduilla ja kerran hän meni tapaamaan veljeään tämän korsuun. Äiti Amandalla ja isä Evertillä oli neljä poikaa, joista vain nuorin poika ja tytär säästyivät sotakokemuksilta. ■

### Muistoja sota-ajalta 30.11.1939-13.04.1940/Väinö Taskinen

Jääkäripataljoona kolmen toinen komppania oli majoitettu Lintulan luostariin, joka oli noin viisi kilometriä rajasta.

**30.11.1939** Olin luostarinmäellä ammusvarastolla vartiossa kello 6-8 sinä aamuna, kun sota alkoi tasan kello 7. Idästä päin alkoi kuulua tykin jyskettä ja taivas näytti salamoivan. Samassa alkoi kuulua kranaatin vinkumista ja niitä tippui joka puolelle. Onneksi ei yksikään sattunut majoituspaikkoihimme. Komppanian päällikkö määräsi heti vartion miehet kunkin omiin ryhmiinsä. Otimme jokainen kaksi miinalaatikkoa mukaamme ja läksimme jokivarteen miinoittamaan asemiemme edustoja. Asemat olimme tehneet jo etukäteen. Iltapäivällä näimme ensimmäisen hyökkäysvaunun Jäppisiin johtavalla tiellä, joka kuitenkin heti ajoi meidän asettamaan miinaan. Toiset pysähtyivät mäen taakse, josta tulivat vasta yöllä ja pysähtyivät entisen Naulapään kaupan kohdalla. Yöllä yritti yksi vihollispartio tulla Lintulan myllyn kohdalta joen yli. Olimme juuri sillä kohdalla asemissa. Avasimme tulen. Partio läksi heti perääntymään ja ainakin kaksi miestä meni miinaan, koska kaksi miinaa laukesi. Emme varmasti tienneet, niiden vaikutusta, kun oli niin pimeää, mutta kovasti sieltä ainakin valitusta kuului, joka kuiten-

Sodan kauheudet muuttivat nuoren ihmisen ulkomuotoakin perusteellisesti. Iloisessa kuvassa näyttää, että hän olisi jo kerran haavoittunut, kun huulella on kohoumaa, mutta lieene toipunut välirauhan aikana.



kin heti vaikei. Muuten kului yö rauhallisesti.

**1.12.1939** Aamulla näimme Karvalan tiehaaran kahden puolen tiellä kaksikymmentäkaksi hyökkäysvaunua, jotka ampuivat tykeillään ja konekivääreillään asemiamme vastaan, jonka jälkeen ryhtyivät jalkaväkihyökkäykseen. Noin kello 10 aikaan aloimme irtaantua asemistamme, kun vanjat alkoivat päästä joen yli meistä vasemmalta. Vetäännyimme Tohoslammelle, jossa yövyimme ja yöllä kaivoimme asemat.

**2.12.1939** Odotimme koko päivän Tohoslammen asemissa vihollista. Mutta illan hämärtyessä vasta saimme kosketuksen, mutta heti saimme irtaantumiskäskyn ja peräännyimme Pamppalan kylään, jossa olimme kolmatta vuorokautta.

**3-4.12.1939** Olimme Pamppalassa etuvartiojoukkueena. Teimme partiomatkoja ja vartiopalvelusta sekä poltimme kaikki talot ja rakennukset. Vapaa-ajat vietimme nuotiolla.

**5.12.1939** Aamuyöstä, ehkä kello 4 aikaan, läksimme tiedustelupartioon, 10 miestä, kaksi alikersanttia ja vänrikki partion johtajana. Etenimme maantien suunnassa Kivennavalle päin. Olin jääkäri Kuljun kanssa tiedustelijana. Aloimme olla Pamppalan kylän Kivennavan puoleisessa laidassa, kun alkoi kuulua kovaa puhinaa ja jono liikkui pitkin tietä. Veimme heti ilmoituksen partion johtajalle, joka käski tien molemmin puolin aseisiin. Odotimme niin kauan, kun jonon alkupää tuli noin kolmenkymmenen metrin päähän meistä. Silloin kysyi partion johtaja, "ketä siellä?" Etumainen mies vastasi "ojat stoi" ja nosti kätensä ylös. Silloin pamahti joka mieheltä. Pikakiväärin mies ampui yhdeksän lipasta ja konepistoolimies toista lipasta sekä kiväärimiehet kymmenkunta kertaa ennen kuin läksimme perääntymään. Oli suorastaan ihme, että kaikki selvisimme ehjin nahoin, vaikka tie oli suora sillä kohtaa ja vähän ylämäkeä. Kuulia tuli ja vinkui joka puolella, mutta kehenkään ei sattunut. Tästä tulimme joukkueen luo, joka oli Rantakylän tienhaarassa varmistamassa, ettemme jää pussiin. Jos olisimme vielä viipyneet puolituntia pidempään, olisimme jääneetkin, sillä Rantakylän suunnasta oli tulossa toinen, ylivoimainen vihollisosasto. stä menimme Vääränmäkeen, josta pääsimme autoilla Kyyrölään, jossa nukuimme aamuyöhön ja sitten menimme komppanian mukana autoissa Heikurilaan.

**6.12.1939** Heikurilassa teimme teltat ja nukuimme.

**7.12.1939** Muutimme leiripaikkaa kahdesti, jossa olimme noin viikon päivät. Kävimme töissä Munasuon tullinlinjalla. Tästä leiripaikasta muutimme Huumolan leiripaikalle, josta kävimme töissä pääpuolustuslinjassa ja kävimme kolmena yönä Summan takana sitä varten, että jos Summa murtuu, tulisimme vastaiskuun.

**19.12.1939** Muutimme yöllä Summan takana Munasuolle etulinjaan, jossa torjuimme hyökkäykset ja teimme vastaiskun ja valtasimme juoksuhaudan takaisin, josta oli edelliset puolustajat perääntyneet. Teimme vastaiskun 23. vasten yöllä. Noin kello 1 aikaan yöllä aloitimme. Heitimme käsikranaatteja aina mutkan taakse ja konepistoolimies laski sarjojansa. Siihen jäi joitakin kymmeniä vanjoja. En tiennyt lopusta, kun sain käsikranaatista kymmenkunta sirpaletta ja jonkinlaisen tärähdyksen, koska en ollut oikein tajuissani ennen kuin vasta Rauhan sairaalassa, jossa heräsin kuin unesta. Sieltä minut vietiin Honkasalon keuhkotautiparantolaan, josta oli tehty sotasairaala. Sieltä pääsin lomalle, josta tulin takaisin samaan komppaniaan helmikuun 20. päivänä 1940.

**26.2.1940** Olin mukana hyökkäyksessä, jonka pataljoona teki Säiniön takana radan yli Näykkijärvellä hyökkäysvaunujen tukemana, joka kuitenkin tyrehtyi.

Seuraavana yönä jouduin taas sairaalaan, kun polvi rupesi märkimään, jossa oli vielä Munasuolla saadut sirpaleet, jotka täytyi leikkauksen kautta ottaa pois. Ensimmäinen olin Rauhan sairaalassa ja sieltä vietiin Tilkan sotilassairaalaan.

Kun tulin takaisin joukkueosastoon, oli sota loppunut.

Jääkäripataljoona 3. 2. komppaniassa

Jääkäri V Taskinen

"VASTAHYÖKKÄYS SUMMA 22.12.1939

JP3/2 KOMPPANIA, PÄÄLLIKKÖNÄ O.R. BACKMAN, HYÖKKÄSI LOHKOLLAAN PÄÄSTEN VIHOLLISEN JUOKSUHAUTOIHIN, VYÖRYTTÄMÄLLÄ. VIHOLLINEN HEITTI KÄSIKRANAATIN SUOMALAISTEN SEKAAN. SIELLÄ OLI RYHMÄ JP3/2 KOMPPANIAN MIEHIÄ, JOS SA JÄÄKÄRI VÄINÖ TASKINEN SAI PAHAN OSUMAN. SUOMALaisia JÄÄKÄREITÄ (JP3/2 KOMPPANIASTA) KAATUI JA HAAVOITUI.

VÄINÖ TASKINEN HAAVOITUI JA JÄI VERTAVUOTAVIEN HAAVOITTUNEIDEN JA KAATUNEIDEN SEKAAN. ALKOI PISTINTAISTELU, JOS SA SUOMALAISET SELVITTIVÄT TILANTEEN TAPPAMALLA VIHOLLISET PISTIMILLÄ JA KONEPISTOOLEILLA SEKÄ KÄSIKRANAATEIN. SUOMALAISET JP3/2 KOMPPANIAN MIEHET PELASTIVAT HAAVOITTUNEET ASETOVERIT POIS VERILAMMIKKOJEN KESKELTÄ JA VEIVÄT JOUKKOSIDONTAAN JA EDELLEEN ERILAISTEN KULJETUSTEN KAUTTA SOTASAIRAALAAN."

Helmi Seppälä

## 6-VUOTISEN EVAKKOMATKAN TARINA

# Suurhousu ja Suvenmäki jäi taakse

Rautulaisten lehden tulo on aina mieluisa hetki ja kaikki muu saa jäädä odottamaan, ellei ole elämää tärkeämpi asia.

Lokakuun numeroa rupesin heti tutkimaan ja tunnistin kotikyläni Suvenmäen kansakoulun, jossa minäkin opin lukemisen alkeet. Koulu ei ollut opetuskäytössä kuin muutaman viikon, koska se otettiin linnoitustoihin tulleiden miesten asunnoiksi. Tällaiset järjestelyt ilmaisivat vaaraa, joka uhkasi sodan muodossa.

### Evakkona ensimmäisen kerran

Olin 14-vuotias, kun jouduimme lähtemään pois kotiseudulta ja jättämään kotimme. Ensin olimme tätiä luona Räisälässä, mutta sieltäkin piti lähteä sodan syttyessä. Meidät määrättiin Pieksämäen Maavedelle maalaistaloon, josta saimme asunnoksi pienen kamarin ja ruoan valmistimme talon keittiössä. Saimme käyttää talon keittovälineitä, mikä oli hyvä asia, koska meillä ei ollut muuta kuin henkilökohtaisia vaatteita ja niitäkin vain päällä olevat ja vaihtovaatteet.

Evakon tie oli alkanut ja se oli raskas kulkea. Talvisodan ajan asuimme samassa talossa ja kun sodan loppuvaiheessa isänikin joutui rintamalle, jäimme asumaan äidin kanssa kahden. Talon emäntä kehotti äitiäni osallistumaan palvelijoiden avuksi karjanhoitoon ja minä sain ison kasan käytöstä poistettuja risoja vaatteita, jotka piti leikata maton kuteiksi. Se oli tylsää työtä ja puhuin siitä palvelijankin kanssa, jolloin hän ehdotti, että menisin Maaveden keskusta erään ompelijan luo kysymään työtä. Hän tiesi, että sinne aiottiin ottaa oppityttö. Päätin lähteä tiedustelemaan asiaa ja minut otettiin oppilaaksi, mutta palkkaa en saanut. Se ei minua haitannut, koska hain palkkaa sen vuoksi, että olin kyllästynyt matonkuteiden leikkaamiseen. Opin ompelimossa monenlaisia asioita ja osasin tehdä itseleni hameen.

### Välirauha

Sota loppui ja Karjala joutui venäläisille ja siinä samalla myös kotimme. Tuolloin meille ehdotettiin maatilaa Kangasniemen pitäjältä, joten lähdimme sitä katsomaan. Tila oli kuitenkin niin kivinen, ettei isäni sitä huolinut, vaan vuokrasimme asunnon ja isä jatkoi sopivan maatilan etsimistä. Lähetin hakemukset Suomen Nuoriso-opistoon, joka sijaitti Mikkelissä. Se oli sisäoppilaitos ja opiskeluaika oli puoli vuotta. Opisto oli yleissivistävä oppilaitos ja siellä opiskeltiin vain teoria-aineita. Elämää varten opitut tiedot osoittautuivatkin hyvin tarpeelliseksi.

### Antreaan ja sitten Rautuun takaisin

Välirauha oli ohi ja ns. jatkosota alkanut. Suomalaiset halusivat vallata Karjalan takaisin. Kaikki onnistuikin siten, että osa Karjalan kannaksesta oli jo suomalaisten

hallussa ja moni evakossa oleva pääsi kotiinsa. Isänikin sai Antrean pitäjältä vuokrattua maatilan, jonka omisti vanha rouva. Hänen poikansa oli sodassa ja pojan vaimo asui samassa taloudessa anoppinsa kanssa, mutta he eivät jaksaneet hoitaa tilaa, vaan vuokrasivat sen. Minä pääsin samaan aikaan pois opistosta ja tulin äidin ja isän avuksi tekemään kevättöitä. Suomessa oli vähän kaikesta pulaa, jopa leipäaineksista, joten viljan kasvattaminen oli tärkeää.

Veljeni oli minua 9 vuotta nuorempi ja hän meni Ruotsiin, jonne vietiin alle kouluikäiset lapset ennen talvisotaa vuonna 1939. Saimme tietää, että Rautuunkin pääsee menemään, joten päätimme isäni kanssa lähteä sinne, kunhan saimme Antreassa kevättyöt tehtyä. Juhannuksen aikoihin pääsimme lähtemään ja katsomaan, mitä kotipaikassa oli jäljellä. Äitini jäi Antrean hoitamaan karjaa.

### Kotipiha löytyi

Päästyämme Rautuun ja kotikylään olimme hämmästyneitä, sillä siellä oli kaikki ennallaan, lukuun ottamatta siellä olleita sotilaita ja lottia. Saimme tietää, että koulu toimi tuolloin kenttäsaaralana.

Mennessäni kotipihalle istahdin pihassa olevalle kivellet, jossa lapsena olin leikkinyt ja ihmettelin, onko totta, että olemme nyt kotona ja evakko aika on ohi. Isä meni taloon sisälle ja siellä asui lottia, joiden työpaikka oli kenttäsaarala. Tämän jälkeen isä meni kysymään saaralan johdolta, voisiko saada vaikka pirtin omaan käyttöön ja onneksemme se järjestyi. Kamarit jäivät lottien käyttöön.

Isä oli innoissaan ja ehdotti, että korjaisimme heinäsaadon lehmiä varten, kun syksyllä asettuisimme kotikylään. Maanviljelykalusteet olivat varastossa, minne isäni oli ne syksyllä 1939 jättänyt eikä venäläinen ollut niitä käyttänyt. Saimme saaralasta hevosen ja rupesimme heinätoihin. Teimme pitkää päivää, sillä vuokratilalle Antreaan piti myös ehtiä heinäntekoon. Olin aivan väsynyt, kun puolilta öin pääsi hetkeksi nukkumaan. Ilmat kuitenkin suosivat meitä ja saimme työn tehdyksi, jonka jälkeen isä lähti takaisin Antreaan.

Minä olin tuolloin 18-vuotias, mutta sain silti jäädä kotiin. Isä jätti minulle melkoisen määrän tehtävää. Metsässä piti pinota kaatuneet halkopinot kuivumaan ja marjoja kerättävä ja säilöttävä. Lisäksi piti äestää kynnetyt peltosarat, hankkia rukiinsiemenet ja kylvää ruis. Metsässä käynti oli hiukan pelottavaa, sillä siellä saatiin joskus kiinni desantteja. Kaikki meni kuitenkin ihan hyvin ja työtkin sain tehdyksi ennen äidin ja isän tuloa karjan ja sadon kanssa kotiin.

Tunsin itseni onnelliseksi ja arvostin kaikkea eri tavalla, koska muistin evakkoajan ikävät vuodet. Olinhan lähtenyt evakkoon lapsena ja nyt olin aikuinen nuori nainen ja lisäksi onnellinen ja rakastunut. Oli hienoa



Suvenmäen vanha ja uusi koulu 1941. Kuva Rautuseura

viettä joulua ja talvi kotona, vaikka koti oli vaatimattomampi kalusteiltaan kuin ennen sotaa, se oli kuitenkin koti. Ikkunaverhot tehtiin kreppipaperista ja venytettiin reunaa, että siitä saatiin rimpsua muistuttava. Olimme vähään tyytyväisiä, tärkeintä että olimme jälleen ihmisiä eikä evakkoja.

Minulla oli henkilökohtainakin syy olla iloinen kotiinpaluusta. Rakas ystäväni oli aika lähellä, sillä hänen yksikkönsä sijaitsi Lempaalassa. Hän pystyi tulemaan, vaikka iltaloman aikana tapaamaan minua. Kaiken kaikkiaan oli sellainen olo, että se olisi ollut pysyvää, vaikka eihän sitä varmaksi voinut tietää.

## Julma sota

Talvi 1943 oli hyvin luminen ja sain tehdä ystäväni ja lottien kanssa rekiretkiä. Retkillä oli joskus kuusikin henkilöä, teimme lumiukkoja, leikimme lumileikkejä ja meillä oli hauskaa. Pääsin myös joskus kuuntelemaan sairaalassa vierailuvia viihdytyskiertueita. Kerran mukana oli myös **Veikko Tyrväinen**, jonka tulin tuntemaan opistoaikani. Veikko oli ollut opistossa ennen sotia. Odotin jo kovasti kevättä, että pääsisin kylvämään ja istuttamaan kasveja ja kukkia. Tulihan se kevät ja kesä, mutta mitä se toi tullessaan. Tuli epävarma olo, mutta siitä huolimatta kylvimme ja istutimme toiveenamme saada syksyllä hyvä sato.

Ensimmäinen kevään juhlapyyhi oli tulossa ja odotin sitä kovasti, sillä ystäväni oli tulossa tuolloin lomalle. Meillä oli vintillä kesähuone – vähän kuin nukkekoti – jonka siivosin kesäkuuntoon ja odotin vierasta aattona. Sainkin kuitenkin kaikkein raskaimman viestin, sillä ystäväni elämä oli päätynyt juuri helluntaiaattona. Tätä me olimme aina pelänneet, koska toivoimme, että voisimme elää yhdessä. Toiveemme ei toteutunut ja sota vei minulta rakkaimman ihmisen, jota oli vaikea uskoa. Se oli kuitenkin karua todellisuutta ja minun oli jatkettava elämääni normaalin tahtiin, sillä työtä oli paljon.

Sitten aivan huomaamatta sairaala vietiin pois, sotilaiden lepoteltoa purettiin ja pojat lähtivät marssilaulun kaikuessa pois. Jäljelle jäi vielä sotilaita, joten kylä ei tyhjentynyt. Kun eräänä päivänä istutin tomaatteja, niin yksi sotilas tuli katsomaan ja sanoi etten tulisi niitä syömään, sillä tulossa oli kovat ajat. Isänikin joutui jonnekkin ja jäimme äidin kanssa kahden. Isä sanoi lähtiessään, että jos joudutte lähtemään, niin minun piti ottaa eräs pieni laukku mukaan.

## Taas evakkoon, Petäjärven pommitus

Ei mennytkään montaa päivää, kun pari sotilasta tuli

ja antoi käskyn lähteä välittömästi, muuten jäisimme taistelun keskelle. Sotilas meni sikalaan ja ampui kaikki siat, lehmät hän käski ottaa mukaan. Minä löysin paksua köyhtä, josta solmin ison lenkin ja kytkimme kaikki lehmät kaulaketjustaan siihen ja lähdimme kohti Petäjärven asemaa venäläiset lentokoneet yllämme. Päästyämme Petäjärvelle alkoi kova pommitus. Olin juuri kysymässä, koska saisimme lastata ja silloin rysähti. Juoksin ulos, mutta unohdin laukun, josta isä oli pyytänyt huolehtimaan. Hain laukun ja lähdin taas juoksemaan, kaaduinkin juostessani, mutta pääsin ylös ja läheisen pensaan suojaan. Venäläiset koneet lensivät yllämme aika matalalla ja pommittivat. Seurasin pommin irtoamista ja putoamista ja kiitin luojaa, ettei se osunut kohdalle.

Pommituksen loputtua meidän piti etsiä lehmämme ja pääsimme lastaamaan. Kaiken pelon ja kaaoksen keskellä ei tuntenut edes väsymystä, vaikka oli kävelty pitkä matka kauhun vallassa. Kun vihdoinkin pääsimme junaan, tuli väsymys ja tyhjyyden tunne, jota ei oikein todeksi uskonut.

## Desantti jää kiinni

Junan pysähtyessä seuraavalla seisakkeella nousi vauunumme sotilas suomalaisessa sotilaspuvussa ja puhui suomea. Vähän ihmetytti, että hän matkusti evakkoon menevien mukana ja mietinkin, että siinä oli jotain outoa. Rupesin kyselemään, minne hän aikoi mennä, mutta hänen selityksensä olivat vähän kyseenalaisia, joten päätimme yhden matkatoverini kanssa seurata, mitä tämä muukalainen aikoo tehdä seuraavalla pysähdyspaikalla. Meneekö hän toiseen vauunuun vai jääkö pois. Sotilaskin oli jo vähän hermostunut minun utelemisistani. Kun juna pysähtyi, hän hyppäsi ulos, mutta me matkatoverini kanssa seurasimme, mihin hän menee. Hän nousi viimeiseen vauunuun ja me menimme asemalle ilmoittamaan kyseisestä matkustajasta. Sieltä lähdettiin saman tien katsomaan ja sotilas pidätettiin ja vietiin kuulusteluun. Mies saatiin tunnustamaan, että hänen piti mennä Pieksämäen asemalle ja tuhota kannakselle menevä rataosuus.

Meidän junamme vihelsi lähdön merkiksi, joten jouduimme menemään junaan. Emme tienneet, miten sotilaan kävi, mutta hän oli ns. desantti, joksi häntä olinkin heti epäillyt. Jännittävä tapahtuma antoi aihetta ajatella tulevaa ja muistella mennyttä.

Meillä ei ollut mitään syötävää eikä juotavaa. Samassa vauunussa matkusti kuitenkin myös lehmät ja kun lypsyastiaa ei ollut, niin lypsimme maitoa likaisiin kouriimme ja ryystimme suuhumme. Maito oli ainoa ravintomme Pieksämäen ja Mikkelin puolivälissä olevalle Kantalan asemalle saakka. Kantalassa meidät otettiin lehminemme pois junasta, saimme ruokaa ja nukku-mapaikat koulun lattialta.

## Evakkotaloon

Seuraavana päivän olimme kuin huutokauppatavaraa, sillä paikalliset isännät olivat valikoimassa, kenet nurkkiinsa hyväksyisi ja monelleko lehmälle riittäisi laidunta. Äitini ja minut otettiin erääseen **Väisäsen** taloon, jonne oli n 7 km kävelymatka. Lehmät olivat junavaunussa polkeneet kenkäni niin risaisiksi, ettei niillä olisi voinut



Joulunvietossa 2019: Taustalla vasemmalta alkaen **Helmin** tyttärenpoika **Olli Värre** ja pso **Liisa**, tyttären pso **Jussi**, tyttärentytär **Ulla Värre** ja pso **Erkka**, tyttärenpojan **Antin** pso **Mannu**, tyttärentytär **Tanja Valmunen** ja pso **Sami**, tytär **Reija Värre**, tyttärentyttärenpoika **Roope Valmunen** ja Isomummi Helmi

Edessä lattialla vasemmalta alkaen tyttärenpoika **Antti Värre**, sylissä tyttärenpojanpoika **Henrik Värre**, tyttärenpojanpoika **Hugo Värre** ja tyttärentyttärenytär **Peppi Valmunen**.

Kuvasta puuttuu Helmin poika **Reima Seppälä**, puolisonsa **Marja** ja pojanlapset **Nina** ja **Kimmo** ja pso **Elise**.

On meitä melkoinen sakkii, jos veljenikin pesueineen olisi, niin kuvassa olisi 20 henkeä. Kuva Reija Värre.

kävellä, joten heitin ne metsään ja kävelin koko matkan avojaloin. Likaisissa ja haisevissa vaatteissa menimme ensimmäiseen evakkopaikkaamme. Siellä ymmärrettiin, minkälaisen matkan olimme tehneet ja isäntäväki oli lämmittänyt saunan ja saimme lihakeittoa syödäksemme. Talon miniä huomasi, ettei likaisia vaatteita voi saunan jälkeen päälle laittaa ja antoi omista vaatteistaan äidilleni ja minulle puhtaat vaatteet. Meidät otettiin inhimillisesti vastaan ja miniä sanoi lypsävänsä lehmät, jotta me pääsisimme lepäämään.

Olimme taas evakkoja ja lähes ilman vaatteita, koska meillä ei ollut muuta kuin päällämme olleet vaatteet. Talon miniä oli onneksi niin huomaavainen ja ystävällinen, että antoi omia vaatteitaan. Meillä oli sellainen tylsistynyt olo, ettei oikein tiennyt oli se hyvä vai paha.

## Elämän nurjaa puolta

Kun sai nukuttua yön, tajusi mikä on edessä ja mitä pitää tehdä. Ensin oli mentävä K ansanhuoltoon hakemaan ostoluvat kenkiä ja vaatteita varten. Sain talon miniältä lainaksi kengät ja lähdin toimittamaan asioita. Kansanhuollossa tuli heti seinä vastaan ja hermostuin. He sanoivat, että seuraavalla viikolla olisi kokous ja pyysivät tulemaan silloin. Kerroin käveleväni lainakengissä ja sitten kirosin ja sanoin "Pitäkää lupanne" ja lähdin pois. Olin niin katkera ja vihainen, että itku tuli enkä ymmärtänyt tehdä mitään.

Kävelin takaisin asuinpaikkaani ja puhuin talon miniän **Annikin** kanssa ja hän neuvoi menemään Pieksämäelle. Siellä olisi mustanpörssin kauppa, josta

sai kaikkea, jos oli rahaa ja onneksi meillä äidin kanssa oli. Olinhan saanut haettua sen pienen laukun, joka oli unohtua asemalle. Seuraavana päivänä lähdin Pieksämäelle tarkka osoite mukaan. Löysin paikan ja sain tarvitsemani vaatteet äidille ja itselleni – myös kengät. Mustapörssi oli kallis paikka, mutta ei muukaan auttanut, sillä lainavaatteissa tunsin tosiaan itsensä ala-arvoiseksi ihmiseksi.

Äiti oli järkyttynyt ja puhumaton. Jos hän aikoi jotain puhua, niin itku vei sanat. Minuakin alkoi masennus vaivata ja eräänä iltana menin läheisen järven ranta-kalliolle ja ajattelin, että koska olin huono uimaan, voisin hypätä järveen ja huoleni olisivat poissa. Kuulin kuitenkin jonkun huutavan lähellä olevasta veneestä pyytäen soutelemaan kanssaan. Laskeuduin alas kalliolta ja menin rannalle, jonne hän ohjasi veneen. Hän kysyi, olenko se evakkotyttö, joka asuu Väisäsillä ja myönsin olevani. Nousin veneeseen ja soutilimme ja juttelimme kaikenlaista. Hän oli mukava tyttö, ehkä viidentoista ikäinen. Menimme sitten hänen kotiinsa iltateelle. Piristyi ja tuntui, että kannatti sittenkin jatkaa evakon elämää.

## Vihdoin rauha

Sota loppui ja nuoret miehet alkoivat kotiutua. Isänikin palasi luoksemme, mutta alkoi heti etsiä meille parempaa asuntoa. Saimmekin asunnon Virtasalmen pappilasta, jonne saimme myös suojan lehmille. Kaikki täytyi aloittaa alusta ja hankkia talous- ym. tarvikkeita, sillä meillä oli vain vaatteet päällämme.

Tutustuin paikallisiin nuoriin ja elämä hymyili taas.



Minut sieltä rantakalliolta pelastaneen tytön veljestä tuli hyvä ystäväni ja viihdyimme yhdessä. Talvella kävimme hiihtelemässä ja ulkoilimme paljon. Kun olimme laskiaisen vietossa, niin kuinka ollakaan tämä nuorimies esitti minulle kosinnan, joka oli minulle yllätys. Olin kuullut huhuja, että paikkakunnan tytöt eivät anna pitäjän komeinta poikaa evakkotyölle. Nyt minulla oli mahdollisuus näyttää heille ja vastasin kosintaan myöntävästi.

Laskiaistiistaina vuonna 1945 menimme kihloihin. Olimme aina kaikissa huvitilaisuuksissa yhdessä ja me viihdyimme toistemme seurassa. Minua vaivasi kuitenkin sellainen tunne, etten ollut oikein harkinnut elämääni eteenpäin, epäilin että olinkin vain ihastunut komeaan miellyttävään mieheen. Kesä meni kuitenkin mukavasti ja meillä oli aina hauskaa.

## Talousskouluun

Syksyllä minulle tuli kuitenkin halu päästä jonnekin opiskelemaan, joten ryhdyin seuraamaan ilmoituksia erilaisista opistoista ja lopulta huomasi, että huhtikuussa alkaisi Muuruvedellä maatalousskoulu. Koulu kestäisi vuoden ja sellaiseen kouluun vanhempanikin olisivat ehkä myötämielisiä. Lähetin hakemuksen ja sain myöntävän vastauksen. Minulle tuli hyvä tilaisuus miettiä, miten elämääni järjestäisin ja oliko kihlaus vain uhmaa. Muuruvedellä toimi myös maamieskoulu, jossa opiskeli nuoria poikia, jotka lähtivät kesäksi harjoittelupaikkoihin.

Koulu joutui lyhentämään oppiaikaa, kun oppimateriaalista oli pula. Suomessa oli silloin kaikesta pula. Koulun loputtua tulin vanhempieni luo, mutta he eivät vielä olleet löytäneet omaa kotia, joten päätin hakea työpaikkaa. Olin päättänyt purkaa kihlaukseni ja lähetin hakemuksen päästäkseni ompelualan kurssille sekä Imatralla olevaan työpaikkaan, jossa olisin aamupäivän toimistoharjoittelijana ja iltapäivällä valmistaisin johtajaparikunnalle päivällisen. Sain työn ja menin Imatralla. Oltuani pari kuukautta työssä sain kutsun Helsinkiin hakemalleni ompelualan kurssille. Irtisanouduin työstäni ja lähdin Helsinkiin. Tiesin asunnonsaantivaikkeudet, mutta luotin onneeni.

## Helsinki kutsuu

Saavuttuani Helsinkiin, otti eräs kurssikaveri minut asumaan luokseen. Asunto oli vaatimaton hellahuone ilman mukavuuksia, käymäläkin oli ulkorakennuksessa, mutta hyvä sekin. Samaan aikaan tapahtui toinen hyvä asia, sillä isäni oli vihdoinkin löytänyt mielestään sopivan maatilan Haukivuoren pitäjältä, jonka osti. Tilalla oli kaikki tarvittavat rakennukset, jotka olivat hyväkuntoiset. Olin onnellinen, koska kurssin loputtua en olisi enää sinne tänne harhaileva evakko, vaan minulla olisi koti.

Helsingissä tutustuin erääseen miellyttävään nuoreen mieheen. Kävimme elokuvissa ja kävelyillä pitkin kaupunkia. Meillä oli hyvin samanlainen elämäntapasomus ja viihdyimme hyvin yhdessä. Kurssi-aika lähenee loppuaan ja minun piti lähteä Haukivuoreen tekemään maatöitä, mutta sovimme pitävämme yhteyttä ja niin myös teimme.

Loppujen lopuksi Helsingin aika oli minun kohtaloni, sillä tämä nuorimies otti ystävytemme tosissaan ja matkusti usein viikonloppuisin Haukivuoreen. Suhteemme

lujittui ja vajaan kahden vuoden seurustelun jälkeen menimme avioliittoon vuonna 1947. Perustimme oman kodin Helsinkiin. Myöhemmin vanhempanikin myivät maatilan ja muuttivat Helsinkiin. Olimme molemmat töissä ja elimme säästeliäästi saadaksemme omakotitalon, joka unelma myös toteutui. Meillä oli kaksi lasta, he perustivat oman perheen ja muuttivat pois, joten jääimme kahdestaan.

Työskentelimme eläkeikään asti. Mieheni jäi eläkkeelle ennen minua, mutta sairastui lähes heti. Minä tein vielä muutaman vuoden töitä. Oli raskasta seurata toisen etenevää sairautta, johon ei ollut vielä tuolloin parantavaa hoitoa. Kun pääsin eläkkeelle, päätimme muuttaa Raumalle, jossa tyttäremme perheineen asui. Poikamme perhe asui maaseudulla, joten sairaan puolisoni kanssa olisi siellä ollut hankalaa, koska minulla ei ole ajokorttia. Muutimme Raumalle vuonna 1991 ja mieheni kuoli vuonna 1994, mistä lähtien olen asunut yksin.

## Elämän ehtopuoli ja muistot

Yksin asuessani kävin paljon retkillä ja talvella lomailin Teneriffalla ja nautin työni tuottamasta hyödyistä. Nyt olen jo sairastellut, joten retkeilyt ja etelän lomat ovat jääneet pois. Nautin avarasta kodistani ja lasten ja lastenlasten vierailuista. Ystävät, joihin täällä tutustuin ovat kaikki menneet tuonen maille.

Kirjoitin tämän elämäni ikävimmän ajanjakson – evakkoajan. Evakko-aikaa kesti vuodesta 1939 vuoteen 1947. Tuohon aikaan sisältyi monenlaista. Useat paikalliset asukkaat eivät ymmärtäneet, miten raskasta on jättää kaikki, minkä on sinnikkäällä utteruudellaan saanut kokoon. Jättää koti eikä ole tietoa mihin joutuu.

Kun talvisota alkoi, olin niin nuori, etten oikein tunnustanut kohtaloamme. Välillä olimme kotona ja sitten jouduimme taas lähtemään ja aivan tyhjin käsin. Lähden kiireessä emme huomanneet ottaa edes juomaa mukaan, vaikka tiesimme joutuvamme kävelemään pitkän matkan, ellei venäläinen ammu meitä. Me selvisimme, mutta yksi lehmistämme haavoittui ja se piti teurastaa.

Olin tuolloin vuonna 1944 hyvin katkera ja vihainen, enkä tiennyt mitä vihasin. Olin kaikkeen kyllästynyt, jopa elämään. Jostain sai kuitenkin voimaa jatkaa elämää, joka lopulta on ollut melko hyvää. Saan olla kiitollinen, että vielä 94-vuotiaana kirjoitan tämän tarinan. On paljon nuoria, jotka eivät osaa kuvitella kaikkea todeksi, mutta minä olen elänyt nämä vaiheet ja kokenut kovia. En kuitenkaan ollut yksin, vaan hyvä haltija on ollut seuranani. Karjalainen luonne on kaiketi sellainen, että unohtaa nopeasti huonot asiat ja löytää aina jotain hyvää, mistä nauttia. Minäkin nautin tässä kirjoittaessani, kun pitkästä ajasta paistaa aurinko.

Toivotan kaikille hyvää alkanutta vuotta ja pitäkää mieli vireänä ja antakaa laulun ja naurun hallita mielialaa, koska siten on kevyempi olotila. Niillä konsteilla minä olen tähän ikääni pärjällyt.

Erityisesti terveisiä Suvenmäen koulua käyneille ja heidän perillisilleen.

Aurinkoiset terveiset Raumalta lähettää **Helmi Seppälä os. Koukonen**, Suurhousun tyttö

## Pääkaupunkiseudun Rautuseura 2020 -luvulle

Jo 1957 perustettu Rautuseura piti 2020 -luvun ensimmäisen kokouksensa tammikuun 8. päivänä Karjalatalolla Helsingissä. Läsnä oli parikymmentä henkilöä.

Seuran hallituksen uusi puheenjohtaja **Ilmi Pesonen** toivotti vieraat tervetulleiksi ja kertoi lyhyesti omasta henkilötaustastaan. Edellinen puheenjohtaja **Raili Lameranta** luovutti hänen haltuunsa puheenjohtajakauden ajaksi **Viljo Sataman** 1930 maalaa- man maisemataulun Leinikylän järveltä. Taulu on arvokas sikäli, ettei ennen sotaa maalattuja öljyvä- ritauluja Raudusta ole kovinkaan montaa jäljellä.

Kaarina Raatikainen oli nähnyt vaivaa järjestämäl- lä historia-aiheisen tietokilpailun. Muun tavanmu- kaisen ohjelman lisäksi sivuttiin tarvetta tarkistaa seuran sääntöjä ajanmukaisemmiksi alkaneen vuo- den aikana. Kevättalvella järjestetään teatteriretki Mikkeliin katsomaan näytelmää ”Rakastunut Ryti”.

Veikko Vaikkinen



Taulun luovutus Ilmille. Taulua on pitelemässä Raili. Kuva Marja Vaikkinen

### Rautuseura ry:n

**sääntömääräinen kevätkokous  
pidetään**

**ke 4.3. klo 18 tarinaillan  
yhteydessä**

**Karjalatalon  
Sortavala-salissa  
(2.krs)**

**Käpylänkuja 1,  
Helsinki**

**Tervetuloa mukaan!**

**Hallitus**



### Rautuseura ry:n ohjelmaa

Seura kokoontuu Helsingissä, syyskuusta toukokuu- hun kuukauden ensimmäisenä keskiviikkona klo 18 Karjalatalon Sortavalisaliin os. Käpylänkuja 1. Lauletaan, haastellaan Rautu mielessä ja tutustutaan toisiin Rautu-juurisiin.

- 4.3 Kevätkokous ja **Veikko Vaikkinen** puhuu Raudun Suojeluskunnasta
- 14.3. tehdään teatteriretki Mikkeliin katsomaan näytelmää ”Rakastunut Ryti”.
- 1.4. Raudun kirkkoherra **Paavo Salon** lapset **Leena Salo-Gunst** ja **Hannu Salo** kertovat isästään.
- 6.5. Vietetään keväťjuhlaa ja **Kaarina Raatikainen** kertoo Raasulin kylästä
- 2.9. Kerrataan kesän kuulumisia ja Raudussa nähtyä ja koettua, lisänä kyläesittely.
- 7.10 Vietetään Kekriä. Palautetaan mieleen vanhaa perinnettä, lisänä kyläesittely.
- 4.11. Syyskokous, muu ohjelma vielä auki.
- 2.12 Vietetään pikkujoulua.

Tervetuloa mukaan!

*Jatkoa Arvo Aulis Suvisen tarinaan*

## Sotalapsena ja poliisina

*Arvo Suvinen on tullut Ruotsiin sotaa pakoon, pois sodan jaloista serkkunsa kanssa.*

Ruotsiin tulosta kahden kuukauden päästä alkoi kansakoulu. Arvo ei ollut oppinut noin vähässä ajassa vielä Ruotsin kieltä, jotain kylläkin. Opettaja sanoi kahden viikon päästä, ettei suomen kieltä saa enää puhua edes välitunnilla. Kielikylpy oli melkoinen mutta Arvo suoritti ruotsalaisen kansakoulun loppuun ja sai hyvät arvosanat päästötodistukseen.

Kansakoulun jälkeen oli vuorossa rippikoulu ja Arvo pääsi muutaman muun rippikoululaisen kanssa Pyhälle Ehtoolliselle. Rippikoulussa oli vain viisi oppilasta.

### Ruotsin perhe

Arvo Suvisen sijaisäiti oli nimeltään **Hildur ja Hemming** kasvatusisä. Muita lapsia perheessä oli vanhin poika **Linnas, Gunvor, Margareeta, Rosa, Åke** ja **Majbridh**. Talossa oli kaksi renkiä kiireaikoina.

Myös Arvo tottui suuren maalaistalon töihin. Tilalla oli yli 100 hehtaaria peltoa, iso navetallinen lehmiä ja lisäksi tila oli ”orisiittola”. Tilalla oli 10 oria ja muita työhevosiä. Arvo opetteli orilla kyntämään ja tekemään muita tilan töitä, haasioimaan heiniä ja ajamaan niitä latoon.

Häntä kohdeltiin aina erinomaisesti ja pidettiin kuin omaa lasta.

Arvo sanoo käyneensä kolme kertaa sotien jälkeen vieraisilla Ruotsissa. Hän on käynyt kaikissa perheissä ja joka talossa on nostettu lippu salkoon vieraan kunniaksi ja kaikki kerääntyivät yhteiseen pöytään toistensa luokse vieraan kanssa aterialle.

– Minulla on edelleen erittäin hyvät välit ja muistot ruotsalaisista ystäväistä.

Arvo Suvinen oli Ruotsissa kaikkiaan kolme vuotta ja kuukauden. Ruotsista palattuaan hän on pitänyt yhteyttä Ruotsiin valokuvien ja Sotalapsi-lehden välityksellä.

### Itsenäinen elämä

Sodan loputtua Arvo palasi Suomeen ja aloitti toisen luokan oppikoulussa. Sitten hän meni Kiteen Evankeliseen kansanopistoon ja sieltä päästyään Helsingin Poliisikouluun.

Elämän työnsä Arvo Suvinen teki poliisina, ensin 12 vuotta Helsingissä ja sitten Varkaudessa, jossa hän oli eläkkeelle asti.

Eläkepäivien alettua Arvo alkoi maanviljelijäksi ja hänen poikansa jatkoi sittemmin tilan hoitoa. Nyt tila on pojan tyttären hallussa.

Arvo meni naimisiin 1956 **Irjan** kanssa ja he muuttivat silloin kotitilan vinttihuoneeseen Joroi-

siin. Syyskuussa syntyi **Keijo** poika.

Arvo kysyi vanhemmiltaan, kuinka he aikovat jatkossa hoitaa kotitilaansa Joroisissa. Arvo oli tehnyt siihen asti palkatonta työtä kotitilalla ja vaimonsa hoiti lehmiä. Vanhempien aikomuksena ei ollut luovuttaa tilasta maata tai metsää ja niin Arvon piti lähteä metsätöihin elättääkseen perheensä. Hän kävi Valtion salolla naapurin **Asserin** kanssa polkupyörillä nopin 10 kilometrin päässä.

Työ oli rankkaa ropsin ja halon tekoa, eväät aamulla reppuun, polkupyörillä työmaille ja illalla mörssissä vaatteissa takaisin.

Sitten Arvo huomasi lehti-ilmoituksen, jossa kerrottiin Helsinkiin avattavan poliisikurssin ja kurssin läpäiseville 40:lle on varma työpaikka Helsingissä.

Kurssille oli kolmen päivän kokeet ja hakijoita yli 200. Arvo ajatteli, ettei läpäise kokeita mutta ihmeekseen hänet valittiin poliisikouluun.

### Poliisin pesti ja asumisen hankaluus

Koulun käytyään Arvosta tuli nuorempi poliisi ja työpaikka oli Helsingissä. Kova asuntopula vaivasi Helsinkiä ja alivuokralaiseksi pääseminen yhteen huoneeseen mahdollisti vaimon ja pojan muuttamisen myös Helsinkiin.

Alivuokralaisen asuminen oli hankalaa, ei ollut jääkaappia ja keittiön käyttö oli mahdollista vasta kun omistaja oli saanut omat asiansa hoidettua. Kylpyhuonetta sai käyttää vain päivällä, vieraita ei saanut käydä.

Onneksi ja ihmeen kaupalla Arvon ollessa pistevartiossa Venäjän kaupallisen lähetystön portilla, tuli naapuritalon talonmies kertomaan, että Itäinen Puistotie 3:n talonmies lähtee pois ja paikka vapautuu. Siitä innostuneena menin heti kun työt lopuivat kysymään paikkaa talonmieheksi ja sainkin lopulta paikan. Talo oli **Risto Rytin** rakennuttama ja hän omisti edelleen kolme huoneistoa. Talossa asui myös viisi lääkäriä.

Talonmiehen asuntokin oli edelliseen verraten iso, kaksi huonetta ja keittiö. Talo oli viihtyisällä paikalla ja mekin asuimme siinä 10 vuotta. Sinä aikana syntyi myös tytär **Tuija**.

**Gerda Ryti** asui miehensä kuoltua samassa talossa ja meistä tuli läheiset. Tein hänelle joitain erityistöitä ja Gerdan tytär Eeva puolestaan lääkärinä hoiti lapsiamme ilmaiseksi, edes lääkkeitä ei halunnut mitään.

Gerdaan liittyy myös erikoinen muisto, kun hän pyysi tyhjentämään vinttikomeronsa, koska taloyhtiö teki sinne saunan ja pesutilat. Löysin sieltä kokoontaitettavat Karhu-merkkiset sukset ja yhden saunan golflaukkuun pakattuna. Soitettuaan Karhun tehtaalle Kirvesniemelle, hän sai tietää että niitä sukseta tehtiin 100 paria käytettäväksi armeijan kaukopartiomiehille. Tarkoitus oli, että laskuvarjolla hyppääjän oli helppo ottaa ne mukaan. Arvo säilytti sukset 50 vuotta ja viimein lahjoitti ne Risto Rytin museoon Huittisiin.

Jatkuu seuraavassa numerossa...

## **Perinnepäivä**

**21.03. 2020 klo 10.00 -15.00**

**Mikkelin Upseerikerholla,**

**jossa esitellään mm. Raudun asemarakennuksen  
pienoismalli ja keskustellaan ajankohtaisista asioista.**

**Perinnepäivien yhteydessä:**

## **Pitäjäyhdistyksen vuosikokous**

**klo 13.00 -15.00**

Lounas- ja kahvitarjoilun vuoksi ilmoittautuminen 16.3.mennessä  
Aija Lyytikäinen 0400 744 818 sposti: porrassalmenranta.ky@surffi.fi

### **Raudun Rastat järjestää:**

## **Iloinen kevätretki Laatokalle!**

**Aika: helatorstai 21.5. – lauantai 23.5.2020**

**Lähtö Matka-Moilasen bussilla Mikkelin rautatieaseman edestä klo 7:00.**

**Reitti: Mikkelä – Savonlinna – Kitee – Tohmajärvi – Värtsilä  
(kyytiin pääsee myös näistä paikoista).**

**Torstai vietetään Sortavalassa. Yöpyminen Hotelli Kaunis  
(illallinen kuuluu matkan hintaan).**

**Perjantaina lähdetään Käkisalmele.**

**Tutustuminen mm. Käkisalmen linnaan.**

**Matka jatkuu perjantaina Käkisalmele Rautuun, jossa yöpyminen paikallisessa ho-  
tellissa. Raudusta voidaan tehdä bussikierros Metsäpirttiin, Palkealaan ja Korleelle.  
Lauantaina jatketaan matkaa Viipuriin ostoksille. Takaisin Suomeen palataan Nuija-  
maan kautta, josta jatketaan Lappeenrannan kautta Mikkeliin.**

**Matkan hinta 250 euroa (omalla viisumilla) ja 320 euroa ryhmäviisumilla. Sitovat  
ilmoittautumiset 15.4.2020 mennessä. Kaikki halukkaat karjalaiset ja muut iloiset  
ihmiset ovat tervetulleita mukaan!**

**Ilmoittautumiset: Tuomas Rastas: 050 – 543 0400 tai  
Mika Jaatinen: 050 – 376 0495 (email: mika.j.s.jaatinen@gmail.com)**

# Pienoismallit sekä Raudun pitäjältä kertova näyttely 9.3. - 20.3. 2020

Mikkelin kaupungin kirjastossa

Raatihuoneenkatu 6,  
50100 Mikkelä

Aukioloajat:

ma - to	klo 10 - 20
pe	klo 10 - 18
la	klo 09 - 15



## KENTTÄHARMAA 10-VUOTISJUHLAKONSERTTI

Vierailevana solistina  
Pekka Hartonen

Su 3.5.2020 klo 14.00 ja 17.00  
Kulttuurikeskus Poleeni  
PIEKSÄMÄKI  
Liput 17,50€ Lippupalvelu



### Mies monessa mukana,

rautulaislähtöinen **Heimo Kiuru** täyttää 95 vuotta 19.2.2020 Leivonmäellä Huuponhovin palvelutalossa. Onnea toivottavat: lapset **Heli**, **Arja** ja **Antti** jälkipolviin, **Sulo**-veljen jälkipolvi, **Sievi**-siskon jälkipolvi ja **Sylvi**-sisko ja jälkipolvi.



### Kiitämme

Rauta-Säätiötä saamistamme stipendeistä terveystieteiden- ja kauppatieteiden kandidaatin tutkintojen johdosta.

Äitimme vanhemmat, **Hilkka** ja **Mikko Hännikäinen**, olivat lähtöisin Potkelan kylästä. Sisarukset **Hanna** ja **Otto Lankia**.

### Lämmin kiitos

Rauta-Säätiölle saamastani avustuksesta.

**Ville Olkkonen**



### Neljä sukupolvea rautulaisia.

**Armas** ja **Milja Komin** nuorimman pojan **Santun** pojan **Arttu Komin** tyttö sai 5.1-20 nimen **Alma Aurora**.

## Karjalan liiton juhlavuosi 80 v

## Sukupolvien ketjussa

Karjalan liitto juhlii tänä vuonna monella tapaa liiton 80 vuotista taivalta. Tässä lehdessä on takasivulla esillä Mikkelin tapahtumat maaliskuussa.

Perinteinen Karjalaiset Kesäjuhlat ovat 12.-14.6.2020 Helsingissä. Ohjelma on vielä alustava mutta päätapahtumat ovat Finlandia-talossa ja myös Karjalatalossa Käpylässä. Kulkue lähtee Senaatintorilta ja hengelliset tilaisuudet ovat Tuomiokirkossa, Temppeliaukion kirkossa ja Uspenskin katedraalissa.

Seuraavassa lehdessä tarkempia tietoja.

### Liiton historiahanke

Karjalan Liiton historiahankkeen tutkija on filosofian maisteri ja historiantutkija **Katja Tikka**. Hän on aloittanut projektissa vuoden 2020 alussa ja työskentelee hankkeen parissa aina historiakirjan valmistumiseen saakka. Hankkeen pohjalta julkaistaan vuoden 2022 kuluessa uunituore teos, joka tulee perustumaan viimeisimpään tutkimustietoon. Hanketta koordinoi historiatyöryhmä, jossa on Karjalan

## Rautu – pilkkikilpailut 7.3.2020 Joroisissa

Kisoihin on säävaraus jäätilanteen vuoksi

Ajo-ohje kilpailupaikalle; Joroisten Jari-Pekalta Lentoasemantietä n. 1 km, jonka jälkeen Lentokentäntietä pitkin kohti Joroisten venesatama (osoite Lentokentäntie 107). Tien varressa opasteet.

Kisaa käydään miesten ja naisten sarjojen henkilökohtaisista mestaruuksista sekä kylien välisenä joukkuekilpailuna.

Ennakkoilmoittautuminen 4.3.2020 mennessä Pekka Intkelle, p. 045 263 0365 tai s-posti; pintke57@gmail.com  
Ilmoittautuminen mielellään ennakkoon säävarauksen vuoksi.

Kokoontuminen kello 10.00 mennessä Joroisten Venesatamassa.  
Kilpailuaika on 10.15 – 13.00,  
jonka jälkeen palkintojenjako noin kello 13.30.

Perinteiseen tapaan tarjolla grillimakkaraa, mehua kahvia.

*Tervetuloa ulkoilemaan ja viettämään mukavaa yhdessäoloa ja myös kilpailun tuomaa jännitystä, vaikket itse kilpailuun osallistuisikaan.*

Liiton edustajien lisäksi historia-alan asiantuntijoita. Kokonaisuuteen kuuluu verkkosivuilla päivittyvä blogi, jossa kerrotaan aina projektin viimeisimmistä käänneistä.

Historiantutkija Tikka pitää hankkeen blogisivua, jonka kautta lukijan on mahdollisuus osallistua omilla mietteillä, kokemuksilla ja muistikuvilla historiategoksen tekemiseen. Blogi löytyy osoitteesta: <https://www.karjalanliitto.fi/viestinta/blogi/historia-blogi.html>

Karjalan Liittoon voit liittyä Rautulaisten lehden laskunkin kautta. Jäsenyyden lisäksi saat Karjalan

Kunnaat lehden ja Karjala-kortin jäsenetuineen.

### Lehtiseminaari

Karjalan liiton ja Karjala lehden yhteistyön vanhentuu käynnistyy myös projekti, jolla pyritään vahvistamaan viestinnän tavoitavuutta. Perinteinen printtimedian suosio on laskusuunnassa ja nykyisin on totuttu lukemaan mobiililaitteilla uutisista ja tapahtumista. Kuinka tulevaisuudessa tärkeät pitäjälehdet menestyvät, vieläkö niitä tilataan, onko perinteinen sanomalehti jo jäämässä pois, mitä voitaisiin tehdä, jotta karjalainen sanoma tavoittaa edelleen lukijansa? Muun muassa näitä kysymyksiä oli esillä Karjalan liiton lehtiseminaarissa. Keinoja on olemassa ja niitä pohtimaan tulee yhteistyöryhmä, jossa on mukana piirien ja pitäjälehtien edustajat. Haetaan uusia yhteistyömuotoja ja kanaviakin uutisoinnin edelleen parantamiseksi. ■



Karjalan liiton lehtiseminaarissa oli pitäjälehtien osuus suuri, jokainen lehti sai oman esittäytymisvuoronsa salissa. Pitäjälehtien ja Karjala-lehden yhteistyön lisääminen on tavoitteena.

Lehtien esittelyssä selvisi miten monella eri tavalla eri pitäjien tiedottaminen on hoidettu, oikeastaan yhtään samalla lailla ilmestyvää pitäjälehteä ei ole.

Kuvassa melkein kaikki pitäjälehtien toimittajat ja tekijät.



## Eino Joro

nukkui pois Somerolla 18.12.2019 ja siunattiin 4.1.2020, **Eino Joro** syntyi Sumpulän savotalla Raudussa 7.12.1922.

Kuvassa sotaveteraanit jättävät viimeisen tervehdyksensä.

## Eino Joron aikajana

1724 maakirja, Koitsanlahti Parikkala

- **Clemet Jorois** 91 v. vaimo 80 v. pojat 21 ja 23 v.

1857 syntyi Einon isoisä **Matti**, Syrjäkoskella Koitsanlahdessa

- **Matti Joro** 88 v. haudattu Somerolle

- **Anna Maria Joro** (os. **Kirjonen**) 83 v. haudattu Somerolle

1888 syntyi Einon isä **Toivo**, Lempaalan pappilassa Inkerissä

- **Matti Joron** "Ukon", lapset: **Jenny, Emilia, Kaisu, Toivo, Otto, Matti, Pekka**

1922 7.12. syntyi Eino, Sumpulän savotalla Raudussa

- kummi **Aina Thelin**

- isä **Toivo Joro** 84 v. haudattu Somerolle

- äiti **Alma** (os. **Ollila, Laihia**) 69 v. haudattu Somerolle

- muut lapset: **Terttu, Esko (Yrjö -25, Marjatta -33** kuolleet lapsena)

- isä **Toivo** harjoitti Sumpulassa sahatoimintaa

- asuivat Vehmaisten hovin tilalla 1:9 Vehmainen 33 ha

1930 -luvulla Eino kävi paimentamassa lehmäiä

- kävi koulua Vehmaisten-Haukkalan kansakoulussa

- yhteiskoulua Pölläkkälässä ja Käkisalmissa

1939 Eino lähti Käkisalimesta talvisodan evakkoon

- tapasi perheensä Vl. Pyhäjärvellä

1939-40 Eino perheineen oli evakossa Jokioisissa

- Eino kävi Jokioisissa rippikoulun

- 2.12.1939 Einon serkku **Ahti Joro** 20 v. kaatui talvisodassa

1940 syksyllä Rautulaiset evakot ostavat Kaurakedon kartanon

- 20 Rautulaisperhettä, joilla kartano oli yhteisomistuksessa

- 1942 kartano myytiin takaisin myyjälle **Hugo Meltolalle**

- 1945 20 Vuoksenrantalaisperhettä ostavat kartanon

- 40-luvun lopulla **Toivo Joro** osti Kimalasta Rinteelä tilan jonne rakennettiin uusi talo, sauna ja navetta 20 ha

1941 keväällä Eino kirjautui Someron yhteiskouluun

- päästötodistus 1946, mm. eläinoppi 10

1941 Rautu vallattiin takasin jatkosodassa 1.9.1941

- eversti **Hersalon** komentopaikka oli Vehmaisten hovissa

- Raudun evakuointi uudestaan 12.6.1944 mennessä

1941 syksyllä Eino astui armeijan palvelukseen vala 12.10.1941

- siirto 12.1.1942 3KKK/JR23, siirto 7.4.1942 7./JR44, taistelupaikkoja mm.: Lotinanpelto Sekeen lohko, Mäkriä, Vitele, Tuuloksenjoki, Uuksunjoki, Nietjärvi, - armeijasta vapautus 21.11.1944 palvelusaika 3 v.2 kk.16 pv.

1945 Eino kirjautui Kankaanpään Internaattiin

- sodan käyneiden sisäoppilaitos josta yo-todistus 1946

1946-47 Eino oli väliaikaisena kansakoulun opettajana

- Vanttausjärvellä Rovaniemen mlk.

1947-49 Eino oli Jyväskylän kasvatusopillisessa korkeakoulussa - kelpoisuustodistus 31.5.1949, mm. kemia 10, laulu 6

1949-50 Eino oli kansakoulunopettajana Muuramessa Isolahden yläkansakoulussa

1950-53 Eino oli kansakoulunopettajana Rovaniemen mlk:ssa Vanttauskosken yläkansakoulussa

1953-82 Eino oli kansakoulunopettajana Somerolla Ollilassa

- **Pirkko Joro** (os. **Poutanen** Loimaa) oli opettajana 1954-88

- Ollilan koulussa oli 1955 yhteensä 95 oppilasta

- kevät-, joulun- ja äitienpäiväjuhlat olivat tärkeitä

- pihalla pelattiin pesäpalloa ja talvella jää- ja luutakiekkoa

- keskiviikkoisin oli illalla lentopalloa kesällä jalkapalloa

- talvisin aina oli lunta ja ladut ulottuivat Lammijärvelle asti



- nuuskan käyttö oli ongelma 50- ja 60-luvuilla
- 60-luvulla saatiin paperia keräämällä koululle TV
- nokkahuiluja soitettiin ja niitä putsattiin pirtulla
- kemian kokeista oli vedyn ja rikin räjäytykset suosituimpia
- kevätretkiä tehtiin Helsinkiin ja Turkuun asti

### 1953-82 Einon vapaa-aikaa Ollilassa

- neljä lasta jäivät kotiapulaisten hoiviin
- lasten lemmikkeinä oli undulaatteja ja akvaariokaloja
- Einolla oli mehiläisiä, lampaita ja kanoja koulun navetassa
- Pukkilan huutokaupasta ostettiin Takra traktori 1970

### 1982 Eino jäi eläkkeelle ja harrastamiselle jäi aikaa

- Pukkilan huutokaupasta ostettiin Haapahaka 1987 75 000 markalla, **Matti Vauro** oli meklarina
- Pirkko jäi eläkkeelle 1988
- Haapahaan puutarha oli yhteinen harrastus ja Kotipuutarhalehden 12 matkaa Euroopan puutarhoihin
- Someron seurakunta auttoi Avinurmen seurakuntaa Virossa ja **Edgar Serm** oli 80-luvulla kirkkoherra

(NL aikaa)

- Eino teki ainakin 5 matkaa Rautuun lapsuuden maisemiin
- Eino teki myös 3 matkaa Syvärin vanhoille taistelupaikoille, viimeinen matka oli 2009 ja hän tunnisti vanhoja asemia
- hyvä puutarhaelämä jatkui Pirkon kuolemaan 2010 asti
- tämänkin jälkeen oli tärkeitä perunoiden istutus ja nosto ja lintujen seuraaminen ja ruokkiminen
- entisten oppilaiden käynnit piristivät arkea ja heidän kuolemansa masensi
- Eino luopui ajokortista kesällä 2017 ennen pakkoa

### 2018 Eino siirtyi Lamminniemeen oman harkinnan perusteella

- uusi seura ja muut veteraanit piristivät, myös liikuntaa tuli enemmän pitkällä käytävillä ja kuntoutuksessa
- lastenlasten vierailut olivat tärkeitä ja parhaita hetkiä
- 2019 kesän keuhkokuumeesta Eino ei kunnolla toipunut
- Eino nukkui rauhallisesti pois 18.12.2019 illalla. ■



## Seppo Lallukan muistelu

Seppo syntyi Joroisten Kurjenrannassa Mikkolan tilalla 17.2.1951, uudessa hirsitalossa, jonne vanhemmat **Ester** ja **Jalmari Lallukka** olivat Raudun Haapakylästä muuttaneet.

Lapsuus kului kauniissa maalaismaisemissa ison sisarusparven joukossa. Pellot, metsät ja maatilat työt ja askareet tulivat hänelle tutuiksi jo pienenä. Hän oppi varhain hiihtämään ja lähirinteet tulivat tutuiksi, sekä lammen jää luistimilla. Mäkihyppyä piti myös opetella ja niinhän isovelji **Martin** sukset katkesivat, mutta ne pellitettiin.

Keväisin alkoivat linnunpesillä kiertäminen, sekä kaikki pallopelit, yleisurheilu ja uinnin opettelu. Sitten tuli syksy ja kun kaivonkannelta katsoin, niin sinne kaveri hävisi, reppu selässä lammen mutkaan. Eli, koulu alkoi. Ensin kansakoulu, sitten kaksi ammattikoulua ja hän oli valmis laiva-levyseppähitsari.

Tämän jälkeen oli Kuopion teknillinen koulu ja armeija Lappeenrannassa. Sotilas-arvo oli poistullessa

kersantti.

Varhemman kouluajan harrastuksia oli mm. lennokikerho ja kitaran soitto kolmen pojan bändissä. Pojat tekivät itse punaisen sähkökitaran ja kohta kaikui ilmoilla Beatles-saundit.

Seppo oli ehkä veljes-sarjan paras hiihtäjä. Koulujen välisissä, paras sijoitus oli 5:s kovassa seurassa.

Kuopiossa, opiskelun aikaan Seppo tapasi **Irman** ja niin heillä alkoi yhteinen taival. Avioliittoon heidät vihittiin Kuopiossa kesällä 1975.

Valmistumisen jälkeen alkoi työura Varkaudessa Ahlström Oy:llä, urakkahinnoittelijana. Myöhemmin hän siirtyi soodakattilan etuhinnoitteluun Andritz Oy:llä.

Nuoripari hankki Varkaudesta ensin osakeasunnon ja v.1985 mieleisen omakotitalon. Seppo oli taitava hitsari ja seppä, sekä hyvä suunnittelija. Pihatöinä syntyi mm. maatalouskoneita, peräkärry, venetraileri ja veneranturit. Myös veneily, kalastus sekä mökkeily olivat mieleisiä harrastuksia. Pitkäaikainen puutyöharrastus oli mukana aina sairastumiseen asti. Sieltä on jäänyt paljon hienoja puutyömuistoja itselle ja ystäville.

**Mikko** ukin kotipihassa Raudun Haapakylässä oli upea tammi. Siitäkö mahtoi johtua, että Seppo kasvatti tammen taimia ja jakoi niitä ystäville muistoksi. Heidän kotipihassaan Naavakujalla on kolme upeaa tammea.

Työuran ja harrastukset hän joutui lopettamaan hieman etuajassa vakavan sairauden vuoksi.

Irma hoiti Seppoa, kotihoidon ja ystävien avulla heille niin tärkeässä kodissa lähes loppuun asti. Seppo menehtyi 9.10.2019.

Seppo oli reipas, taitava ja auttavainen ihminen, jolta asiat sujuivat hyvin.

Sellaisena me hänet aina lämmöllä muistamme.

Kari- veli ja sisarukset



### Aune Maria Toivonen

s. 11.11.1930 Rautu  
k. 14.11.2019 Pieksämäki

**Aune Toivosen** juuret olivat syvällä Raudun Sum-pulassa, Kirkkojärven rannalla Kaitalan tilalla. Hänen isänsä **Otto Toivonen** on syntynyt Jääskessä ja **Anna o.s. Kuparinen** Raudussa. Perheeseen kuului vielä kaksi poikaa, **Niilo** ja **Kaarlo**, mutta he menehtyivät lähes samanaikaisesti jo kouluikäisinä.

Raudusta Toivoset tulivat talvisodan tieltä ensin Jäp-pilän Heinämäkeen **Suihkoseen** ja hyvin pian sodan loputtua **Otto Toivonen** hankki maatilan Pieksämäeltä Kukkaromäestä. Aune palasi isänsä Oton kanssa joksikin aikaa Rautuun jatkosodan aikaan, mutta sinne ei ollut jääminen, eikä kai ollut tarkoitukseen, koska oma tila oli jo hankittu Kukkaromäestä.

Kukkaromäkeen oli tarkoitus tehdä talo heti sodan jälkeen mutta rakentaminen siirtyi jatkosodan vuoksi ja koti valmistui vasta 1946. Siitä pitäen Aunekin asui kotitilaansa ensin Annan ja Oton kanssa, sitten äidin kuoltua isä Oton kanssa ja kun ikää alkoi Otolla olla sen verran, että piti vaihtaa helpompaan asumismuotoon, niin he muuttivat rivitaloon kaupungin keskustaan. Siellä Kontiopiustossa Aune sai elää käytännössä aivan viime hetkiin saakka kotonaan. Aune oli ahkerasti mukana Pieksämäen Karjalaisten toiminnassa.

Aunen elämän täyttivät työ ja harrastukset, sekä omista vanhemmista huolehtiminen. Hän ei perustanut omaa perhettä. Läheisiä rautulaisia sukulaisia asui Kukkaromäessä naapurissa ja niinpä neljä vilkasta serkun tytärtä täyttivät sen tarpeen ja tytöt olivat taas toisaalta ikään kuin mummolassa Toivosessa ollessaan.

Aune Toivonen jätti perintönään rautulaisille laajan arkiston. Hänen isänsä Otto oli tarkka ja säästeliäs, niin kuin Aunekin. Oton jäämistössä on paljon tietoja entisaajan Raudusta, sen elämästä ja paikoista.

Arkiston tallenteet jatkavat sitä perinnettä, joka niin Otolle kuin Aunellekin olivat tärkeitä. Ne antavat jälkipolville tietoja entisen Raudun elämästä. Tässäkin lehdessä on tästä arkistosta kummunnut juttu Radium -parantolasta, jonka Aunen setä **Nestor Toivonen** aikoinaan perusti Sakkolan Viiksanlahteen.

Markku Vauhkonen



### Pentti Ilmari Paakkinen

s. 28.2.1940 Jokioinen  
k. 30.11.2019 Kuusankoski

**Pentti Ilmari Paakkinen**, meidän rakas **Vaakkumme** syntyi evakkomatalla Jokioisissa **Aina** (o.s. **Kuparinen**) ja **Heikki Paakkisen** viisilapsisen perheen nuorimmaisena. Perhe palasi jatkosodan aikana kotiseudulle Rautuun Porkun kylään, josta uusi evakkomatka suuntautui Virtasalmen ja Rantasalmen kautta Jaalaan Verlaan. Valkealasta tuli sittemmin kotikunta.

Vaakku tarttui jo hyvin nuorena talon töihin. Erityisesti metsä ja metsätyöt olivat hänen sydäntään lähellä, ja tuo rakkaus säilyi ihan koko elämän. Kuvassa olevan vesurin kanssa hän oli 15-vuotiaana Metsähallituksen töissä. Palkkarahoillaan hän osti mm. oman polkupyörän ja kellon.

Puu taipui Vaakun käsissä juuri hänen haluamaansa muotoon. Monet puuesineet löysivät paikkansa ympäri maailmaa. Lukuisat olivat myös ne talot, jotka hän kirvesmiehen urallaan rakensi. Työpäivät venyivät pitkiksi, eikä hän ehtinyt meidän kolmen lapsensa kanssa touhuilla. Tämän hän otti sitten takaisin, kun lapsenlapsia syntyi. Vaakku ehti nähdä kahdeksan lastenlasta ja neljä lastenlastenlasta. He kaikki olivat Vaakulle tärkeitä. Kuten oli myös **Marjatta**-vaimo, jonka kanssa yhteistä taivalta kertyi liki 60 vuotta.

Vaikka kotiseutu jäi luovutettuun Karjalaan, Vaakku oli aina Karjalan poikia, karjalaisuus eli vahvana hänessä. Hän ei kuitenkaan koskaan halunnut lähteä käymään Raudussa. Hän seurasi kuitenkin aktiivisesti kirjoittelua Raudusta ja kuunteli kiinnostuneena siellä käyneiden tarinoita. Hän oli hengessä mukana, kun sisareni, taitimme ja serkkujemme kanssa kävimme kotitalon paikalla.

Vaakku oli evakkopoika, jonka elämä päättyi samana päivänä, kun talvisodan syttymisestä tuli kuluneeksi 80 vuotta. Viimeiselle matkalleen hän lähti lempilippalakkinsa päässään, se oli karjalalippis.

**Mervi Parviainen** (o.s. **Paakkinen**)  
kirjoittaja on vainajan tytär

### Anna Nieminen

1.1.2020 Tampereella nukkui pois 102-vuotias **Anna Nieminen**, os. **Nuija**. Anna oli syntynyt Raudun Palkealassa 3.11.1917. Annan vanhemmat olivat **Matti** ja **Sofia** (o.s. **Hatara**) **Nuija**.

**VIIPURIIN****Maalimatka 28.-29.3. 2020****matkan hinta 80 e****hintaan sis: kulj/maj. aamupalalla****(20e lisämaksusta hoidamme e-viisumin) Varaukset:  
myynti@pulkanmatkat.fi tai Markku 044 925 9765  
pitajaseura@rautu.fi****Toimintakalenteri 2020**

<b>Pilkki-ongintakilpailu</b> (säävarausta) Joroisissa yhdessä Joroisten Karjalaseuran kanssa	07.03.
<b>Pienoismallit sekä Raudun pitäjistä kertova näyttely</b> Mikkelin kaupungin kirjastossa	9.3. - 20.3.
<b>Karjalan Liiton Valtakunnalliset hengelliset päivät</b>	15.3.
<b>Talvisodan päättymisen valtakunnallinen muistotilaisuus</b> Mikkelissä	14. - 15.3.
Samassa yhteydessä <b>Karjalaisten kirkkopyhä</b>	15.3.
<b>Perinnepäivä</b> keväällä klo 10.00 -15.00 Mikkelin Upseerikerholla, jossa esitellään mm. Raudun asemarakennuksen pienoismalli ja keskustellaan ajankohtaisista asioista.	21.03.
<b>Pitäjäyhdistyksen vuosikokous</b> klo 13.00 -15.00	21.03.
<b>Talkoomatka Rautuun</b> Samassa yhteydessä tehdään yhteistyötä paikallisten aktiivien kanssa "Muistojen polku Raudussa"-hankkeeseen liittyen.	14. - 17.5.
<b>Kotiseutumatka Rautuun</b>	5. - 7.6.
<b>Karjalan Liiton kesäjuhlat</b> Helsingissä	12. - 14.6.
<b>Rantaongintakilpailu</b> Joroisten Karjalaseuran kanssa.	8.8.
<b>Kotiseutumatka Rautuun</b>	14. - 16.8.
<b>Pitäjäseuran juhlat</b> Mikkelin Karjalaisten 80- vuotisjuhlien yhteydessä siten, että iltajuhla "Muistojen ilta" ja pääjuhla	29.08. 30.08.
<b>Kaiken kansan karjalainen päivä</b> toteutetaan Mikkelin Karjalaisten 80-vuotisjuhlan yhteydessä	30.08.
<b>Perinneruokapäivä</b> paikka avoin	12.09.
<b>Talkoomatka Rautuun</b>	22. - 24.10.

Toimintakalenteri on alustava ja se päivitetään jokaiseen lehteen. Tapahtumista ilmoitetaan hyvissä ajoin Rautulaisten lehdessä. Lisäksi tietoa löytyy Rautu.fi -sivuilla ja Raudun Facebook-ryhmässä.

**Rautulaisten lehti**

VASTAAVA TOIMITTAJA:

**Markku Paksu,**

Ihastjärventie 29, 50970 Mikkeli

puh. 044 925 9765

TOIMITTAJA:

**Markku Vauhkonen,** Kesäkatu 6, 76100 Pieksämäki

puh. 044 270 3585,

markkuvauhkonen4@gmail.com

tai rautulaistenlehti@rautu.fi

JULKAISUTOIMIKUNTA:

**Markku Paksu, Pekka Intke, Heikki Malkamäki,****Seija Rätty, Päivi Väisänen ja Markku Vauhkonen**

MARKKINOINTI:

**Markku Paksu,** puh. 044 925 9765

Ilmoitushinnat: 1/1 s. 222 eur, 1/2 s. 120 eur,

1/4 s. 62 eur, 1/8 s. 37 eur.

TILAUKSET, TALOUS- JA

KIRJANPITOASIAT:

**Veijo Moilanen,**

Koulutilantie 14 D, 50670 Otava

puh. 040 848 2759

e-mail: lehtitilaus@rautu.fi

LEHDEN TILI:

FI68 5271 0440 1699 78

PAINOAIKKA:

**Kopiopiste,** Maaherrankatu 30, 50100 MIKKELI

puh./fax (015) 213 011, tulostus@kopiopiste.net

AINEISTON VIIMEINEN JÄTTÖPÄIVÄ 2020:

**31.3. 29.5. 31.7. 30.9. 30.11.**

Kestotilaus

30 eur / vuosikerta

Irtonumero

5,0 eur + toimituskulut

**Yhteystietoja**

RAUTULAISTEN PITÄJÄSEURA RY.

MIKKELI

Puheenjohtaja: **Markku Paksu,**

Ihastjärventie 29, 50970 Mikkeli,

puh. 044 925 9765

Tilinumero: FI86 5271 0440 2600 58

RAUTUSEURA RY.

HELSINKI

Puheenjohtaja: **Ilmi Pesonen**

Porslahdentie 10 A13, 00960 Helsinki

puh. 040 730 6166

ilmi.pesonen@gmail.com

RAUTA-SÄÄTIÖ

MIKKELI

Puheenjohtaja: **Ilkka Pietiäinen,**

Sairilantie 46, 50180 Mikkeli,

puh. 0400 250 289,

ilkka.pietiainen@surffi.fi



Itella Green

## Talvisodan päättymisestä 80 vuotta -tilaisuus 14.3. ja Karjalan Liiton ekumeeniset hengelliset päivät

Mikkelissä 14.–15.3.2020

Talvisodan päättymisen muistotilaisuus on lauantaina 14.3.2020 Mikkelissä. Samassa yhteydessä on Karjalan Liiton ekumeeniset hengelliset päivät 14.–15.3.2020. Talvisodan päättymisestä 80 vuotta -tilaisuus alkaa klo 14 Mikkelin tuomiokirkossa. Muistotilaisuus jatkuu klo 18, jolloin KT Eeva Riutamaa luennoi aiheesta Maan korvessa kulkevi – Evakkolasten kasvukokemusten tunnemuistot ja hyvinvointi.

Esityksen lomassa on yhteislauluja, joita ohjaa Johanna Tähtäpää.

Päivän päätteeksi on vigilia Mikkelin ortodoksisessa kirkossa ja iltatee.

Karjalan Liiton hengelliset päivät jatkuvat sunnuntaina 15.3. messulla Mikkelin Pitäjänkirkossa ja liturgiassa ortodoksisessa kirkossa. Lounaan jälkeen on tutustuminen Sodan ja rauhan keskus Muistiin.

### Lauantai 14.3.2020

12.30 Saapuminen ja lounas, Mikkelin seurakuntakeskus, Savilahdenkatu 20, 50100 Mikkelä

14.00 Talvisodan päättymisestä 80 vuotta, Mikkelin tuomiokirkko, Ristimäenkatu 2, 50100 Mikkelä

Puhe ja Tervehdykset, - Mikkelin hiippakunnan piispa Seppo Häkkinen

- Karjalan Liiton puheenjohtaja Pertti Hakanen,

- Mikkelin kapupungin edustaja, - Maakuntajohtaja Pentti Mäkinen

Musiikkia, Veteraanikuoro, Päämajakoulun musiikkiluokat

16.00 Kahvi, seurakuntakeskus, Savilahdenkatu 20, 50100 Mikkelä

18.00 Maan korvessa kulkevi – Evakkolasten kasvukokemusten tunnemuistot ja hyvinvointi –  
esitelmä, KT Eeva Riutamaa

Esityksen lomassa yhteislauluina evakkolasten tärkeitä lauluja, Johanna Tähtäpää

19.30 Vigilia ja iltatee Pyhän ylienkelel Mikaelin kirkossa, Paavalinkatu 4, 50100 Mikkelä.

### Sunnuntai 15.3.2020

10.00 Messu, saarnaa piispa Seppo Häkkinen, Mikkelin Pitäjänkirkko, Otavankatu 9, 50100 Mikkelä

Liturgia, Mikkelin ortodoksinen kirkko, Pyhän ylienkelelel Mikaelin kirkko.

Liturgiassa mukana arkkipiispa Leo.

11.30 Keittolounas, Pitäjän kirkon seurakuntatalo, Otavankatu 9, 50100 Mikkelä

12.30 Tutustuminen Sodan ja rauhan keskus Muistiin, Savilahdenkatu 13, 50100 Mikkelä

Järjestäjät: Karjalan Liitto ry, Karjalan Liiton Etelä-Savon piiri sekä Mikkelin tuomiokirkkoseurakunta ja ortodoksinen seurakunta.